Environmental Protection Agency
An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil

An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Bosca Poist 3000, Eastáit Chaisleán Bhaile Sheonach, Contae Loch Garman, Éire.

AN GHNÍOMHAIREACHT UM CHAOMHNÚ COMHSHAOIL

BUAICPHOINTÍ BLIANTÚLA

BUAICPHOINTÍ BLIANTÚLA AN EPA 2008

© An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 2008

Cé go ndearnadh gach iarracht chun cruinneas an ábhair san fhoilseachán seo a chinntiú, ní féidir cruinneas iomlán a ráthú. Ní ghlacann an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil ná an t-údar/na húdair le haon fhreagracht ar bith as cailliúint nó damáiste a tharlódh, nó a d'éileofaí gur tharla, mar iarmhairt, i bpáirt nó go hiomlán, ar ghníomhú aon duine nó mainneachtain chun gníomhú aon duine, mar thoradh ar ábhar a fhaightear san fhoilseachán seo. Is féidir an foilseachán iomlán seo nó cuid de a atáirgeadh gan a thuilleadh ceada, ar choinníoll go n-aithnítear an fhoinse.

Arna fhoilsiú ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Éire Arna dhearadh ag
Yellowstone Communications Design
Arna phriontáil ag Clarkin Lithographic

An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Bosca Poist 3000, Eastát Chaisleán Bhaile Sheonach, Co. Loch Garman, Éire

ISBN 978-1-84095-043-4
03/09/4000

CLÁR ÁBHAR

Ráiteas an Ard-Stiúrthóra	3
Réamhrá	7
1. Athrú Aeráide a Shrianadh agus Oiriúnú Dó	8
2. Aer Glan	12
3. Acmhainní Uisce Cosanta	15
4. Ithir Chosanta agus Bithéagsúlacht	20
5. Úsáid Inbhuanaithe Acmhainní	24
6. Comhtháthú agus Forfheidhmiú	28
7. Eagraíocht Ardfheidhmíochta a Fhorbairt	35
Foilseacháin an EPA 2008	37

RÁITEAS AN ARD-STIÚRTHÓRA

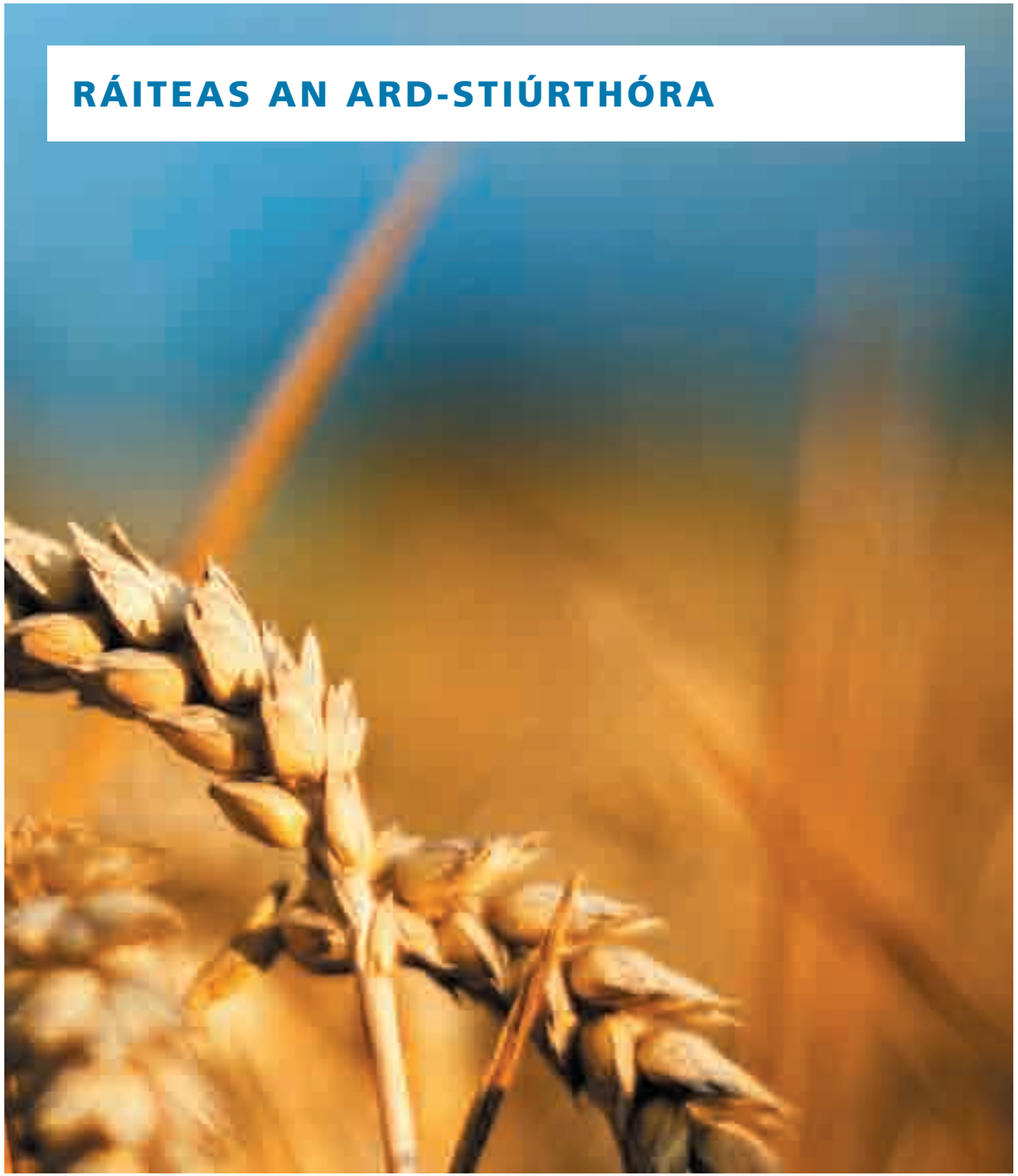

RÁITEAS AN ARD-STIÚRTHÓRA

Fáilte chuig ár mBuaicphointí Bliantúla do 2008.

Bhí bliain fíorghnóthach agus dúshlánach ag an EPA in 2008. Ag tús na bliana, ba bheag comhartha a bhí ann go raibh géarchéim eacnamaíochta amach romhainn ar an scála a chonacthas le roinnt míonna anuas. Tá dúshláin comhshaoil fós le sárú in Éirinn agus ar fud an domhain mar sin féin. Caithfear aghaidh a thabhairt fós ar cheist an athraithe aeráide; caithfear athchóiriú a dhéanamh ar ár n-uiscí agus gnáthóga áit a bhfuil damáiste déanta; agus iad a chosaint nuair atá bail mhaith orthu; caithfidh gach earnáil den gheilleagar a tionchar ar an gcomhshaol a laghdú agus caithfear cloí leis na dlíthe agus na comhaontuithe comhshaoil atá ag méadú i gcónaí. Seo iad na dúshláin ar fad a gcaithfear déileáil leo ar bhonn leanúnach cé go bhfuil cúrsaí eacnamaíochta ag éirí níos measa.

Táim dóchasach, mar sin féin, go n-éireoidh linn na dúshláin sin a shárú agus go bhfuil deiseanna eacnamaíochta suntasacha ann d'Éirinn le bheith ina geilleagar ísealcharbóin agus níos glaise. Is acmhainn straitéiseach atá tábhachtach don tír é comhshaol na hÉireann a chaithfear a chosaint, a bhainistiú agus infheistiú a dhéanamh ann chun sochaí sláintiúil agus geilleagar láidir a shlánú sa todhchaí. Tá ról tábhachtach ag an EPA deimhin a dhéanamh de go bhfuil cosaint agus feabhsú comhshaoil na hÉireann lárnach i gcónaí agus táim ag tnúth le ceannaireacht a dhéanamh ar an EPA sna laethanta dúshlánacha amach romhainn.

Tá fís fhadtéarmach leagtha amach ag an EPA do chomhshaol na hÉireann ina straitéis chorparáideach *2020Vision*. Shocraigh an fhís spriocanna do chomhshaol na hÉireann faoi na ceannteidil seo a leanas: athrú aeráide a shrianadh agus oiriúnú dó, aer glan, acmhainní uisce cosanta, ithir chosanta agus bithéagsúlacht, úsáid inbhuanaithe acmhainní agus comhtháthú agus forfheidhmiú. Tá obair na Gníomhaireachta ag teacht leis an bhfís seo. Cuirtear é seo in iúl trí struchtúr na tuarascála

a ligeann don léitheoir a fheiceáil conas a chabhróidh obair an EPA in 2008 chun na spriocanna sin a bhaint amach. Is spriocanna dúshlánacha iad seo agus tá an EPA anois ag dul i dteagmháil le heagraíochtaí agus daoine aonair eile chun bealaí a fháil le gluaiseacht sa treo cheart. I rith 2009 agus sna blianta amach romhainn, beidh sé níos tábhachtaí comhaontais agus líonraí a bhunú le grúpaí agus eagraíochtaí eile toisc raon leathan na ngníomhairí atá bainteach le cosaint an chomhshaoil, agus beidh ról ag an EPA maidir le forbairt agus feidhmiú na gcomhghuaillíochtaí seo a éascú.

Cuireann an staid eacnamaíochta nua dualgas ar eagraíochtaí na hearnála poiblí a bheith níos éifeachtaí ina gcuid úsáide d'acmhainní atá gann. Go simplí, caithfimid a bheith ábalta níos mó a dhéanamh le níos lú acmhainní agus táim tiomanta do deimhin a dhéanamh de go leanfaidh an EPA le bheith ina eagraíocht a thugann luach maith ar airgead. Táim tiomanta freisin do deimhin a dhéanamh de go leanann an EPA le bheith ina eagraíocht a chuireann béim láidir ar sheirbhís phoiblí agus atá bródúil as seirbhís ardchaighdeáin a sholáthar dá bpáirtithe leasmhara uile.

COMHSHAOL NA hÉIREANN 2008

I mí Deireadh Fómhair 2008, d'fhoilsigh an EPA a ceathrú tuarascáil ar '*staid an chomhshaoil*', *Comhshaol na hÉireann 2008*. Is tuarascáil cheannródaíoch í seo ón EPA a thugann measúnú cuimsitheach fadréimseach, atá bunaithe ar fhianaise, ar chomhshaol nádúrtha na hÉireann. Rinne an tuarascáil seo scála na ndúshlán in Éirinn a aibhsiú agus léiríonn sí go bhfuil an comhshaol ina acmhainn faoi bhagairt. Rinne an tuarascáil ceithre phríomhdhúshlán a aithint a gcaithfear déileáil leo in Éirinn sna blianta amach romhainn. Ar na dúshláin seo tá:

1. Athrú aeráide a shrianadh agus oiriúnú dó,
2. Díghrádú an Chomhshaoil a aisiompú – go háirithe maidir le truailliú uisce agus stádas caomhnaithe na ngnáthóg,
3. Breithnithe comhshaoil a phríomhshruthú in earnálacha uile an gheilleagair, agus
4. Cloí leis an reachtaíocht agus leis na comhaontuithe comhshaoil.

Seo an ceathrú tuarascáil ar '*staid an chomhshaoil*' atá foilsithe ag an EPA óna chéad thuarascáil in 1996. Is é an tairbhe a bhaintear as tuairisciú den chineál seo ná go gcuireann sé ar ár gcumas na treochtaí i gcáilíocht an chomhshaoil a thaifeadadh le himeacht ama agus féachaint ar na dúshláin atá amach romhainn maidir le comhshaol ardchaighdeáin a chothabháil. Chlúdaigh na tuarascálacha seo tréimhse foráis eacnamaíoch gan fasach in Éirinn agus is deas a thuairisciú, cé go bhfuil mórán fadhbanna againn agus mórán brú ar an gcomhshaol, go bhfuil cáilíocht mhaith ag comhshaol na hÉireann den chuid is mó. Mar sin féin, níor chóir a bheith bogásach agus caithfear leanúint ag obair go crua lenár gcomhshaol a chosaint nuair atá bail mhaith air agus díghrádú comhshaoil a aisiompú nuair atá a leithéid tar éis tarlú, go háirithe maidir le truailliú uisce agus gnáthóga. Tá gá le hinfheistíocht leanúnach sa bhonneagar comhshaoil lena n-áirítear cóireáil dhramhuisce, cóireáil ar uisce óil, bainistíocht abhantraí agus bainistíocht dramhaíola mar caithfidh Éire teacht suas leis na caighdeáin atá i bhfeidhm sna réimsí seo. Bíonn sé níos tábhachtaí a chinntiú go ndéantar infheistiú sna réimsí atá riachtanach i gcúinsí eacnamaíochta níos deacra; don chóireáil fuíolluisce, mar shampla, ciallaíonn sé tús áite a thabhairt d'infheistíocht sna réimsí ina bhfuil an riosca truaillithe is airde. Cabhraíonn tuairisciú ar '*staid an chomhshaoil*' leis an Stát chun cinntí infheistíochta a dhéanamh bunaithe ar fhianaise eolaíochta iontaofa.

TAIGHDE COMHSHAOIL AGUS NUÁLAÍOCHT

Bíonn ról luachmhar ag forbairtí in eolaíocht, taighde agus nuálaíocht i gcosaint an chomhshaoil. Is féidir le taighde ardchaighdeáin an bonn a sholáthar trína ndéanfar cinntí fónta, cé gur féidir le teicneolaíocht agus nuálaíocht réitigh cheannródaíocha atá luachmhar a sholáthar ar fhadhbanna comhshaoil. Ciallaíonn castacht na gceisteanna reatha agus cinn atá ag teacht chun cinn, agus an raon tosca cúisíocha, go gcaithfidh an cineál eolais is féidir a sheachadadh trí chlár córasach de thaighde comhshaoil, taca a chur faoi bheartais comhshaoil nua-aimseartha. Tá straitéis taighde (STRIVE) an EPA dírithe ar eolas eolaíochta den scoth a sholáthar chun an comhshaol nádúrtha a chosaint agus a fheabhsú.

Foilsíodh raon tuarascálacha ardphróifíle i rith 2008, a sholáthraíonn ionchur ar fhorbairt beartas agus a thacaíonn le forfheidhmiú na reachtaíochta AE in Éirinn. Thionóil an EPA mórchomhdháil náisiúnta chomh maith, a léirigh réimse agus scóip an taighde agus na nuálaíochta comhshaoil atá maoinithe ag an EPA le roinnt blianta anuas. Lena chois sin, bhronn an clár STRIVE dámhachtainí ar thionscadail taighde nua chun déileáil le mórthosaíochtaí comhshaoil maidir le bainistíocht dramhaíola agus acmhainní, an comhshaol agus sláinte, forbairt inbhuanaithe agus teicneolaíochtaí comhshaoil. Lean sé lena chlár freisin chun cumas taighde comhshaoil a bhunú in Éirinn trí dheontais a sholáthar do Ph.D, Mháistreachtaí agus ánrachtaí iardhochtúireachta nua.

Le linn 2008 chonacthas líon tionscadal taighde ar theicneolaíochtaí comhshaoil ag teacht chun críche, atá ina réimse tosaíochta do chlár taighde an EPA le blianta beaga anuas. Cuirfidh na tionscadail seo eolas díreach ar fáil do phlean náisiúnta na dteicneolaíochtaí comhshaoil agus tabharfaidh siad tacaíocht don 'Gheilleagar Glas Cliste'. Chomh maith leis sin d'fhoilsigh an EPA torthaí óna Chlár Táirgthe Níos Glaine Níos Glaise, atá dírithe ar thionscal, a chuireann éifeachtacht níos fearr chun cinn i ngnólachtaí in Éirinn. Léirigh na torthaí buntáistí dearfacha don chomhshaol le laghduithe ar dhramhaíl agus dhramhuisce agus in úsáid fuinnimh, chomh maith le coigilt airgid suntasach d'eagraíochtaí rannpháirteacha, a léiríonn conas is féidir le cosaint an chomhshaoil agus forbairt eacnamaíoch feidhmiú lámh le lámh.

Mar chuid den chlár taighde, tá an EPA ag obair freisin leis an Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ESRI)

agus Teagasc chun bealach nua a fhorbairt le réamh-mheas a dhéanamh ar an mbealach ina mbeidh tionchar ag forbairtí eacnamaíocha agus sóisialta ar an gcomhshaol. Cuireadh na chéad torthaí den tionscadal seo, ar a tugtar tionscadal ISus (Múnla Forbartha Inbhuanaithe na hÉireann), i láthair in *Comhshaol na hÉireann 2006* agus Medium Term Review 2008-2015 an ESRI. Cuireann an múnla ar ár gcumas réamh-mheas a dhéanamh ar thionchar na bhforbairtí eacnamaíochta agus sóisialta amach anseo ar tháirgeadh dramhaíola agus ar ghiniúint na substaintí truaillithe cosúil le gáis aigéadaithe agus gáis cheaptha teasa. Ligeann sé dúinn múnlú a dhéanamh ar shaincheisteanna cosúil leis an tionchar féideartha a bheadh ag méadú cánach do líonadh talún ar an gcomhshaol. Cé nach féidir nithe sa todhchaí a thuar go cinnte riamh, cabhróidh an uirlis nua seo linn chun cinntí a dhéanamh bunaithe ar fhaisnéis faoin mbealach is fearr chun déileáil le comhshaol na hÉireann amach anseo. Tá sé beartaithe againn leanúint leis an obair cheannródaíoch seo leis an ESRI. Feicimid gur bealach nithiúil é seo le breithnithe comhshaoil a phríomhshruthú in earnálacha uile an gheilleagair.

ATHRÚ AERÁIDE

Tá athrú aeráide ar an dúshlán aonair is mó ar fud an domhain agus tá dúshláin dheacra le sárú in Éirinn sna blianta atá romhainn. Tá dúshlán ann ar dhá bhealach: astuithe gáis ceaptha teasa a ghearradh agus muid féin a chosaint ó iarmhairtí dosheachanta an athraithe aeráide. Chun astuithe gáis cheaptha teasa a ghearradh, caithfear laghdú radacach a dhéanamh ar spleáchas na mbreoslaí iontaise agus éifeachtacht agus caomhnú fuinnimh a fheabhsú go radacach. Toisc go bhfuil spleáchas neamhghnách againn ar bhreoslaí iontaise mar fhoinse fuinnimh, teasa agus iompair, agus an droch-chlú atá orainn maidir le héifeachtacht agus caomhnú fuinnimh san earnáil teaghlaigh, ní tasc éasca atá anseo agus tógfaidh sé roinnt ama é a bhaint amach. Caithfidh gach earnáil den eacnamaíocht in Éirinn na hoiriúnuithe cuí a dhéanamh a thabharfaidh laghduithe breisíochtúla ar astuithe carbóin agus a thabharfaidh Éire i dtreo todhchaí ísealcharbóin.

Lena chois sin, caithfimid tosú ag pleanáil d'athruithe aeráide is dóigh a tharlóidh fiú amháin má éiríonn linn laghduithe ollscála a dhéanamh ar astuithe carbóin. Trí thaighde arna mhaoiniú ag an EPA, táimid ábalta a fheiceáil conas mar a bhreathnódh Éire le hathrú aeráide a chruthaíonn méadú teochta. Is cosúil go bhfuilimid ag druidim le staid ina mbeidh na héagsúlachtaí réigiúnacha idir iarthar agus oirthear na tíre níos aiceanta le breis báistí san iarthar agus níos lú báistí san oirthear. Le méadú féideartha ar leibhéal na farraige agus cúinsí aimsire níos géire ag tarlú níos minice, beidh bainistíocht uiscí agus cósta ina mórcheisteanna don todhchaí. Ciallaíonn sé seo go mbeidh air na húdaráis phleanála tús áite a thabhairt d'athrú aeráide nuair atá pleananna forbartha á n-ullmhú ionas gur féidir laghdú carbóin agus straitéisí oiriúnaithe aeráide a chur san áireamh go hiomlán. Beidh faisnéis iontaofa agus taighde ardchaighdeáin riachtanach nuair atá na pleananna seo á ndréachtú.

Beidh ról leanúnach ag an EPA i ndéileáil le hathrú aeráide trí fhaisnéis iontaofa a sholáthar ar astuithe gáis cheaptha teasa, i láthair na huaire agus sa todhchaí, agus i leanúint le forfheidhmiú na scéime trádála astuithe. Lena chois sin, leanfaidh an EPA ag comhordú agus ag maoiniú taighde ar athrú aeráide, chun tacaíocht a thabhairt do rialtas na hÉireann ag an leibhéal náisiúnta agus idirnáisiúnta agus chun feasacht a mhúscailt ar cheisteanna atá le sárú in Éirinn. Tá sé ríthábhachtach go mbeadh faisnéis agus taighde ardchaighdeáin mar bhunús leis na cinntí a ndéantar chun todhchaí ísealcharbóin a bhaint amach agus i dtreo is go mbeidh páirt níos mó ag an bpobal sa phróiseas seo.

BAINISTÍOCHT AGUS COSAINT UISCE

Ba bhliain shuntasach í 2008 don EPA maidir le bainistíocht agus cosaint uisce. Lean an EPA ag seachadadh a gcuid tiomantais faoin gCreat-Treoir Uisce, atá ina phríomhghníomhaí a spreagann bainistíocht agus cosaint uisce go meántéarmach. Bhí 2008 ar an gcéad bhliain go raibh cumhachtaí maoirseachta againn ar tháirgeadh an uisce óil ag údaráis phoiblí, agus an chéad bhliain a tosaíodh ag ceadúnú doirte camrais. Seo dhá bheart fíorshuntasach, a chabhróidh tar éis tamaill le bainistíocht agus cosaint uisce a fheabhsú in Éirinn, cáilíocht uisce a fheabhsú agus soláthar comhsheasmhach agus dea-chosanta uisce óil ar ardchaighdeán. Cuirtear fáilte go háirithe roimh cheadúnú doirte cóireála fuíolluisce, toisc gurb iad seo na pointí doirte neamhrialaithe is mó a bhí fágtha sa chomhshaol uisceach. Tá leibhéal do-ghlactha neamhghéilliúntais ann maidir le caighdeáin uisce óil agus caighdeáin na cóireála fuíolluisce. Tá impleachtaí móra aige seo ar shaol na ndaoine nuair nach mbíonn uisce óil ardchaighdeáin ar fáil agus ar cháilíocht ár n-aibhneacha, locha, in-nbhir agus screamhuiscí nuair atá siad éillithe le camras nach bhfuil cóireáilte i gceart. Beartaíonn an EPA a gcumhachtaí nua faoin reachtaíocht seo a úsáid go hiomlán chun feabhsuithe a bhrú ar aghaidh maidir le cóireáil agus soláthar an uisce óil agus le cóireáil camrais. Mar sin féin, caithfear a thabhairt faoi deara nach dtarlóidh na feabhsuithe seo thar oíche agus tá mórán cásanna ag brath ar infheistíocht i saoráidí nua agus reatha, atá ag tarlú trí chlár infheistíochta seirbhísí uisce na Roinne Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil.

CEADÚNÚ AGUS FORFHEIDHMIÚ

Ba bhliain ghnóthach í 2008 ó thaobh an cheadúnaithe agus an fhorfheidhmithe de. I réimse an cheadúnaithe, rinneadh 52 cinneadh deiridh maidir le hiarratais ar cheadúnais, lena n-áirítear ceadúnas dramhaíola a thabhairt do Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath le haghaidh loisceora tar éis Éisteacht ó Bhéal. Tharla Éisteacht ó Bhéal freisin maidir le líonadh talún nua a bhí molta i bhFine Gall, a léiríonn go bhfuil soláthar bonneagair saoráidí mórdhramhaíola ina chnámh spairne sa phobal i gcónaí. Thosaigh an EPA ar cheadúnú doirte fuíolluisce uirbigh i rith 2008 agus eisíodh 10 gceadúnas. Le linn 2008, lean an Oifig Forfheidhmithe i leith cúrsaí Comhshaoil de chuid an EPA ar aghaidh ag

úsáid a cumhachtaí forfheidhmiúcháin chun ceadúnais EPA a fhorfheidhmiú agus chun forfheidhmiú feabhsaithe agus níos comhleanúnaí a spreagadh i measc údaráis áitiúla. Thóg an EPA 20 ionchúiseamh chuig leibhéal na Cúirte Dúiche i rith 2008 agus ullmhaíodh trí chomhad do Stiúrthóir na nIonchúiseamh Poiblí.

Chuir imeachtaí domhanda le déanaí béim ar thábhacht na rialála cuí. Is minic a fheictear do dhaoine gurb ualach rialála gan rath iad an ceadúnú agus an forfheidhmiú comhshaoil agus an iarracht a dhéantar chun dea-stádas comhshaoil a bhaint amach. Mar sin féin, tá rialáil mar seo ag teastáil más mian linn comhshaol ardchaighdeáin a bheith againn. Tiomnaíonn rath na gcóras ceadúnaithe EPA don mhéid seo, le tromlach na gceadúnaithe ag comhlíonadh a gceadúnas den chuid is mó agus gan a bheith ina bhfoinse gearáin nó núise do dhaoine atá ag obair nó ina gcónaí béal dorais. Tá na deacrachtaí a bheidh ag ceadúnaithe áirithe in 2009 ar eolas ag an EPA agus oibreofar leo agus lena n-eagraíochtaí ionadaíochta lena chinntiú go leanfar le cosaint an chomhshaoil ar bhealach costéifeachtach. Leanfaimid orainn freisin ag úsáid cur chuige atá bunaithe ar riosca i leith an fhorfheidhmithe, a chiallaíonn go ndíreoidh an EPA a n-iarrachtaí forghníomhaithe nuair atá an riosca is mó don chomhshaol agus leanfaimid ag cinntiú go dtógfar na ciontóirí seasta os comhair na gCúirteanna lena ngníomhaíochtaí a mhíniú.

BAINISTÍOCHT DRAMHAÍOLA AGUS ÚSÁID INBHUANAITHE ACMHAINNÍ

I rith 2008, d'fhoilsigh an EPA an dara *Plean Náisiúnta Bainistíochta um Dhramhaíl Ghuaiseach*. Déanann an Plean 29 moladh a dhéanfaidh na nithe seo a leanas nuair a dhéantar iad a fhorfheidhmiú: giniúint na dramhaíola guaisí a laghdú, cinntiú go mbíonn dramhaíl ghuaiseach bailithe agus bainistithe mar is cuí, féindóthain na hÉireann i mbainistíocht na dramhaíola guaisí a mhéadú, agus déileáil le leagáid agus éilliú na gcleachtas roimhe seo a bhain le hábhair ghuaiseacha. Beidh an EPA chun tosaigh maidir le cuid mhór de mholtaí an Phlean a chur i bhfeidhm chomh maith le monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm iomlán an phlean.

Tharraing an EPA aird freisin ar na deacrachtaí a bheidh i gceist d'Éirinn le spriocanna a bhaint amach maidir le hatreorú na dramhaíola cathrach in-bhithmhillte ón líonadh talún agus leagadh amach roinnt roghanna chun déileáil leis an tsaincheist sin. Is mórcheist a bheidh inti seo d'Éirinn sna blianta amach romhainn. Caithfear ár spleáchas ar líonadh talún mar phríomhbhealach diúscartha do dhramhaíl chathrach a laghdú. Tá a mhalairt de bhonneagair chun déileáil le dramhaíl in-bhithmhillte ag teastáil go géar.

Mar a bhaineann le cosc ar dhramhaíl, tá dul chun cinn láidir déanta ar fhorfheidhmiú an *Chláir Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl*. Lean *Clár Taispeántais na nÚdarás Áitiúil* maidir leis an gCosc, atá ag feidhmiú i gceithre limistéar déag de chuid na n-údarás áitiúil anois, le comhdháil náisiúnta a tionóladh i mí Feabhra chun aird a tharraingt ar na torthaí coiscthe a baineadh amach. Tá aschuir phraiticiúla agus úsáideacha á ghiniúint tríd an gclár seo anois cosúil leis an leabhrán ar chosc ar dhramhaíl d'fheirmeacha arna fhoilsiú ag Comhairle Contae Mhuineacháin.

Seoladh Tionscnamh Gnólachtaí Glasa dar teideal Greenbusiness.ie in 2008 freisin - cuireadh uirlisí iniúchta gréasán-bhunaithe agus iniúchtaí rúnda saor in aisce ar an láthair ar fáil do gach gnólacht. Is cur chuige nuálaíoch um chosc ar dhramhaíl agus éifeachtacht acmhainne in Éirinn í an tseirbhís chomhairleach saor in aisce do ghnólachtaí. Tá Greenbusiness.ie dírithe den mhórchuid ar fhiontair bheaga agus mheánmhéide, comhlachtaí poiblí agus eagraíochtaí eile. Lean *Clár na dTithe Glasa* le An Taisce ag fás go láidir i rith 2008 le 9,000 teaghlach nua mar spriocanna aige. Is cuspóirí tábhachtacha iad cosc ar dhramhaíl agus éifeachtacht acmhainne do gach earnáil sa tsochaí mar tá buntáistí eacnamaíocha ann chomh maith le tairbhí don chomhshaoil.

Ar deireadh, ba mhaith liom ómós speisialta a thabhairt don Dr. Padraic Larkin a d'imigh ar scor mar Stiúrthóir an EPA in Aibreán 2008, tar éis dó fónamh leis an EPA ó bhunú na gníomhaireachta in 1993 agus a d'oibrigh go cruógach i gcónaí ar shaincheisteanna cosanta an chomhshaoil. Ba mhaith liom fáilte a chur roimh an Uasal Micheál Ó Cinnéide a thosaigh mar chomhalta de Bhord an EPA i Lúnasa 2008.

Ba mhaith liom buíochas a ghabháil freisin le foireann uile an EPA, leis na Stiúrthóirí, le Coiste Comhairleach an EPA, leis an gCoiste Iniúchta Inmheánaigh, leis an gCoiste Comhairleach um GMO, leis an nGrúpa Comhairleach um Leithdháileadh Náisiúnta, leis an *gCoiste Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl* agus le Coiste Stiúrtha an Líonra Forfheidhmiúcháin agus grúpaí éagsúla eile a thug comhairle dúinn agus a chabhraigh linn, as a dtacaíocht agus a dtiomantas le linn na bliana agus as a gcuid díograise ó thaobh cosaint a thabhairt don chomhshaol. Caithfear buíochas ar leith a ghabháil Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil dá thacaíocht don EPA in 2008 agus don iomaí oifigigh óna Roinn a oibríonn go dlúth linn.

Mary Kelly

An Dr. Mary Kelly
Ard-Stiúrthóir, EPA, Nollaig 2008

RÉAMHRÁ

RÉAMHRÁ

Fáilte chuig Buaicphointí Bliantúla an EPA do 2008. Soláthraíonn an tuarascáil seo achoimre ar phríomhghníomhaíochtaí an EPA agus ar na torthaí comhshaoil agus eagrúcháin a bhain sé amach le linn 2008. Tá struchtúr an doiciméid seo ag teacht le *2020Vision*, an chreatlach straitéiseach um chaomhnú agus feabhsú chomhshaol na hÉireann a d'fhoilsigh an EPA i mí Aibreáin 2007.

Déanann ceithre phríomhoifig obair an EPA:

- Tá sainchúram leathan ar an Oifig um Aeráid, Cheadúnú agus Úsáid Acmhainní, lena n-áirítear ceadúnú áiseanna móra tionsclaíocha agus dramhaíola ag an Aonad Ceadúnaithe. Tá an tAonad um Athrú Aeráide freagrach as astuithe gáis cheaptha teasa na hÉireann a rialú agus tuairisciú fúthu, agus as taighde ar athrú aeráide a chomhordú. Tá an tAonad Acmhainní freagrach as úsáid inbhuanaithe acmhainní a chur chun cinn tríd an *Clár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl* a chur i bhfeidhm, an *Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola* a fhoilsiú agus an Plean *Náisiúnta Bainistíochta um Dhramhaíl Ghuaiseach* a chur chun cinn agus trí raon leathan rialachán um Fhreagracht an Táirgeora a fhorghníomhú. Tá an Oifig freagrach freisin as áiseanna móra stórála peitril a cheadú agus cead a thabhairt maidir le horgánaigh ghéinmhodhnaithe.
- Tá an Oifig Forfheidhmithe i leith Cúrsaí Comhshaoil freagrach as forfheidhmiú ceadúnas arna n-eisiúint ag an EPA maidir le gníomhaíochtaí dramhaíola, tionsclaíocha agus eile. Comhlíonann sí ról maoirseachta freisin maidir le gníomhaíochtaí caomhnaithe comhshaoil na n-údarás áitiúil. Cuimsíonn sé sin comhairle agus treoir a thabhairt, iniúchadh a dhéanamh ar fheidhmíocht agus, nuair is gá, Treoracha atá ina gceangal dlí a eisiúint.
- Déanann an Oifig um Measúnacht Comhshaoil comhordú agus tugann sí faoi mhonatóireacht ar an aer sa timpeallacht agus monatóireacht ar lochanna, aibhneacha, inbhir agus ar screamhuisce lena mbaineann gnéithe ceimiceacha, bitheolaíochta agus hidriméadracha de réir mar is cuí. Tacaíonn sí le feidhmeanna ceadúnúcháin agus forfheidhmiúcháin an EPA trí mhonatóireacht a dhéanamh ar astuithe agus trí sheirbhísí éagsúla maidir le saotharlanna a sholáthar. Tugann sí cabhair samplála agus saotharlainne d'údaráis áitiúla freisin.

  Tá an Oifig freagrach as raon feidhmeanna, lena n-áirítear: clár taighde comhshaoil náisiúnta a chomhordú; uirlisí measúnaithe, cosúil le Córais Faisnéise Tíreolaíochta (GIS), a fhorbairt agus a úsáid; tuarascálacha tráthrialta a sholáthar ar chaighdeán an chomhshaoil; agus tuarascálacha tréimhsiúla ar '*staid an chomhshaoil*' agus Tuarascálacha Táscaire a fhoilsiú. Lena chois sin, cuireann an Oifig príomhghnéithe de Chreat-Treoir Uisce agus Creat-Treoir Aeir an AE, mar aon lena Macthreoracha, i bhfeidhm. Feidhmíonn an Oifig seo den EPA mar Lárphointe Náisiúnta na hÉireann don Ghníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil (EEA), déanann sí maoirseacht ar Mheasúnú Straitéiseach Comhshaoil agus comhordaíonn sí gníomhaíocht an EPA maidir le hithreacha agus bithéagsúlacht.
- Cinntíonn an Oifig Seirbhísí Cumarsáide agus Corparáideacha, i measc rudaí eile, go ndéanann an EPA a cuid gníomhaíochtaí gnó ar bhealach éifeachtúil, a chloíonn leis an gcleachtas gnó is fearr agus a dhéanann cumarsáid éifeachtach lena cuid páirtithe leasmhara agus leis an bpobal i gcoitinne. Tá an Oifig freagrach as seirbhísí Airgeadais, Cumarsáide, Rialachais Chorparáidigh, Teicneolaíochta Faisnéise, Acmhainní Daonna, Oiliúna agus Eagrúcháin.

Is féidir breis faisnéise ar ghníomhaíochtaí an EPA, cheadúnais, fhoilseacháin agus nuachtlitreacha a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag *www.epa.ie*. Beidh Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais 2008 na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil ar fáil níos déanaí in 2009.

1. ATHRÚ AERÁIDE A SHRIANADH AGUS OIRIÚNÚ DÓ

Sprioc 2020

Éireoidh le hÉirinn na hastuithe gáis cheaptha teasa a laghdú go mór agus beidh sí réidh do thionchar dosheachanta an athraithe aeráide.

1. ATHRÚ AERÁIDE A SHRIANADH AGUS OIRIÚNÚ DÓ

TRÁDÁIL ASTUITHE

Tá an EPA freagrach as trádáil astuithe gáis cheaptha teasa (GHG) a chur i bhfeidhm in Éirinn. Baineann an scéim le táirgeoirí móra GHG – mar shampla, na tionscail ghinte stroighne agus cumhachta, chomh maith leis na húsáideoirí móra eile breoslaí iontaise.

Ag deireadh 2008, bhí ceadanna bailí ag 106 suiteáil arna gclúdach ag an scéim trádála astuithe in Éirinn a d'éiligh orthu monatóireacht a dhéanamh ar astuithe agus tuairisc a thabhairt orthu agus liúntais a ghéilleadh de réir na Rialachán.

Tá rochtain ar Chlár Trádála Astuithe Náisiúnta, a chinntíonn go dtugtar cuntas cruinn ar eisiúint, aistriú, cealú agus géilleadh liúntais astuithe laistigh den Scéim Trádála Astuithe ar fáil do pháirtithe leasmhara ag *www.etr.ie*.

Arís in 2008, ghéill na hoibreoirí uile an líon éilithe liúntais, a bhí comhionann lena n-astuithe fíoraithe, faoin 30 Aibreán, rud a chinntigh gur chloígh Éire 100% leis an scéim. Inár gcáil mar Oibreoir an Chláir, d'aistarraing an EPA liúntais 2007 na hÉireann, de réir mar a éilíonn an Treoir, an 30 Meitheamh 2008.

An 4 Márta, rinne an EPA an Cinneadh Leithdháilte Deiridh ar dara *Plean Leithdháilte Náisiúnta na hÉireann* a fhaomhadh. Tugann an cinneadh seo leithdháiltí liúntais na ngás ceaptha teasa (GHG) chun críche a dhéanfar faoin Treoir um Thrádáil Astuithe do phríomhastaírí GHG na hÉireann do thréimhse Kiótó 2008-2012. Chuir Bord an EPA iad seo i gcrích, tar éis comhairliúcháin chuimsithigh a dhéanamh agus faomhadh a fháil ó Choimisiún an AE.

I nDeireadh Fómhair 2008, nasc Éire, i gcomhar leis an 26 Ballstát AE eile, le córas Clárlainne ITL na Náisiún Aontaithe, agus dá réir ag comhlánú athrú go dtí Córas Trádála Astuithe.

'MEICNÍOCHTAÍ' EILE DE CHUID PHRÓTACAL KIÓTÓ

Tá trí mheicníocht sholúbtha bunaithe ag Prótacal Kiótó chun cabhrú le páirtithe na costais iomlán a laghdú mar a bhaineann lena dtiomantas i leith astuithe GHG a bhaint amach. Déanann Trádáil Astuithe Idirnáisiúnta foráil do thíortha forbartha le haonaid Prótacail Kiótó a fháil (tonaí de choibhéis CO_2) ó thíortha eile agus iad a úsáid lena spriocanna a bhaint amach.

Ceadaíonn Prótacal Kiótó do laghduithe astuithe a bheith comhlíonta i dtionscadal atá curtha i bhfeidhm thar lear trí Mheicníocht um Ghlanfhorbairt agus Comhfheidhmiú. Is í an EPA an comhlacht reachtúil le freagracht as "Litreacha Faofa" a eisiúint do rannpháirtithe Éireannach sna tionscadail seo.

Ceadaíonn na meicníochtaí 'tionscadail-bhunaithe' seo do pháirtithe i bPrótacal Kiótó tionscadail laghdaithe astuithe a chur i bhfeidhm i dtíortha eile mar iomlaoid ar chreidmheasanna ar féidir iad a úsáid i dtreo na sprice Kiótó a bhaint amach. Sa *Straitéis Náisiúnta um Athrú Aeráide (2007)*, aithníodh go mbeidh úsáid na meicníochtaí idirnáisiúnta seo fíorthábhachtach le cur ar chumas na hÉireann cuid den bhearna a shásamh maidir le sprioc Prótacail Kiótó a bhaint amach.

FARDAIL ASTUITHE NÁISIÚNTA

Leanann an EPA ag cur sonraí faoi bhráid an AE agus Chreat-Chomhdháil na Náisiún Aontaithe faoi astuithe gáis cheaptha teasa na hÉireann. Cuireadh an fardal náisiúnta do 2006 i gcrích i rith na bliana, agus foilsíodh an fardal tosaigh do 2007 i mí Dheireadh Fómhair do dhara buiséad carbóin an Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil.

Céim shuntasach eile ná diongbháilteacht na méide atá sannta d'Éirinn faoi Phrótacal Kiótó, atá cothrom le hiomlán na n-astuithe incheadaithe don tréimhse 2008–2012. Méid shannta na hÉireann ná 314.18 Milliún tonaí de choibhéis CO_2 (Mt CO_2eq) atá ríofa ó astuithe bunbhliana de 55.6 Mt agus méadú incheadaithe de 13 faoin gcéad. Tá sé seo ag comhfhreagairt do mheánteorainn bhliantúil Kiótó de 62.8 Mt don chúig bhliain. Nuair a thógtar na linnte foraoise incheadaithe san áireamh, bhí glanastuithe GHG na hÉireann in 2007 cothrom le 67.9 Mt CO_2eq.

RÉAMH-MHEASTACHÁIN ASTUITHE

Déanann réamh-mheastacháin na hastuithe amach anseo a thuar agus is uirlis anailíseach luachmhar iad leis an mbealach a chloífidh Éire lena dualgas Kiótó a thuar agus faisnéis a thabhairt ar stádas na hÉireann sna hidirbheartaíochtaí iar-Kiótó. Sa *Straitéis Náisiúnta um Athrú Aeráide* (NCCS) (RCORA, 2007), tugadh freagracht don EPA as réamh-mheastacháin náisiúnta bhliantúla a fhorbairt do GHG sna príomhearnálacha den gheilleagar, i gcomhar le comhlachtaí ábhartha Stáit agus eile.

Trí réamh-mheastacháin astuithe Gáis Cheaptha Teasa (GHG) a tháirgeadh go bliantúil beifear in ann na forbairtí beartais agus comhshaoil is déanaí a thógáil san áireamh, chomh maith le nuashonruithe ar thoimhdí tábhachtacha (cosúil le hathbhreithniú ar an bhforás eacnamaíochta a samhlaíodh). Foilsíodh an chéad cheann de na réamh-mheastacháin astuithe seo i Meán Fómhair 2008.

Tugann na réamh-mheastacháin seo pictiúr de chumas na hÉireann spriocanna idirnáisiúnta a bhaint amach maidir le hastuithe gáis cheaptha teasa, agus tarraingíonn siad aird ar an dúshlán leanúnach atá i ndán d'Éirinn lena dualgas a shásamh faoi spriocanna Prótacail Kiótó agus spriocanna beartaithe an AE 2020.

Figiúr 1:
Fad go Teorainn Kiótó na hÉireann

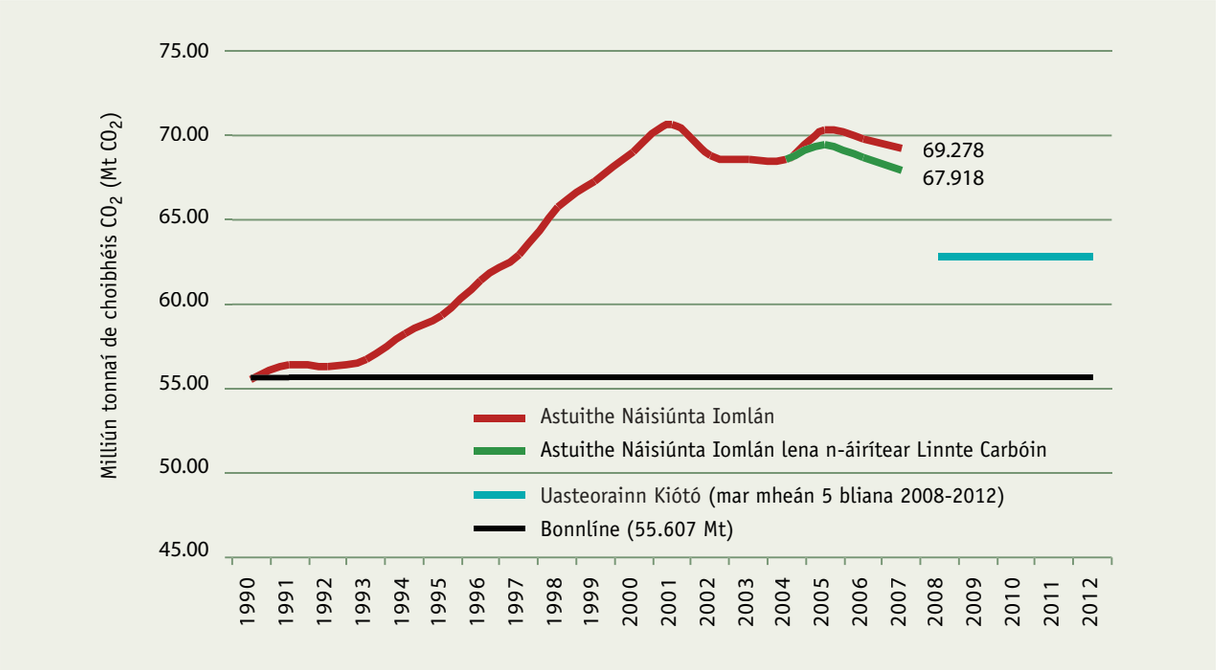

Forbraíodh trí chás a léiríonn conas is féidir le hastuithe do 2020 a bheith éagsúil ag brath ar fhorbairt agus fhorfheidhmiú beartas. Sa trí chás, réamh-mheastar go dtiocfaidh moill ar an bhfás bliantúil ar astuithe GHG, i gcomparáid leis na blianta roimhe sin.

Braitheann na cásanna seo ar na toimhdí seo a leanas:

1. Déanfar na beartais agus na bearta atá leagtha amach san *NCCS* agus an *Dréachtphlean Gníomhaíochta um Éifeachtacht Fuinnimh* a ghlacadh agus a fhorfheidhmiú ar sceideal, agus
2. Bainfidh na bearta ábhartha uile amach na laghduithe astuithe iomlán a samhlaítear.

Má theiptear ar na bearta seo a bhaint amach nó má tá laghdú ar a n-éifeachtacht ó thaobh an chomhshaoil de, beidh leibhéil astuithe níos airde ná mar atá tuartha dá réir.

Faoin gcás *Le Tomhais Bhreise*, (atá ar an gcás laghdaithe is uaillmhianaí), tá iomlán na n-astuithe gáis cheaptha teasa tuartha le bheith mar 5.0 Mt ar an meán in aghaidh na bliana de CO_2 - níos airde ná an sprioc Prótacail Kiótó atá againn go gach bliain sa tréimhse 2008-2012.. Dá réir, tugann na réamh-mheastacháin tréimhse níos faide go dtí an sprioc de 1.4 Mt in aghaidh na bliana, do gach ceann den chúig bliana go dtí 2012, ná mar a fheictear sa *Straitéis Náisiúnta um Athrú Aeráide*, tar éis ceannacháin phleanáilte de 3.6 Mt in aghaidh na bliana a thógáil san áireamh faoi mheicníochtaí Kiótó.

Níor chóir na deacrachtaí a bhaineann leis na critéir seo a bhaint amach a ghannmheas. Léiríonn Figiúr 2 treocht réamh-mheasta sna hastuithe suas go dtí 2020 do gach cás, leis an sprioc Kiótó léirithe mar mheán cúig bliana. Léiríonn na sonraí seo iomlán na n-astuithe GHG atá tuartha don tréimhse agus ní áirítear tionchar Scéim Trádála Astuithe an AE ná úsáid na meicníochtaí solúbtha ag an rialtas.

Figiúr 2:
Iomlán na nAstuithe GHG i nGach Cás agus Teorainn Kiótó

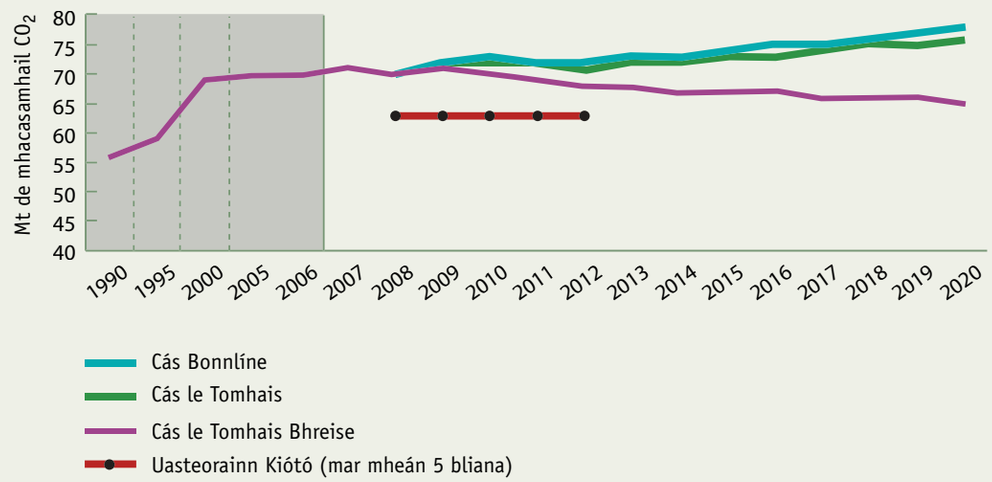

EOLAÍOCHT AEIR AGUS AERÁIDE

Tá eolaíocht ina príomhghníomhaí a spreagann bearta idirnáisiúnta a bhaineann le saincheisteanna cosúil le hathrú aeráide agus truailliú aeir trasteorann ag leibhéil domhanda agus réigiúnacha. Is í an aidhm iomlán ná tacaíocht a sholáthar d'fhorbairt beartas in Éirinn i gcomhthéacs na bhforbairtí ag leibhéil an AE agus na NA.

I rith 2008, rinne an EPA na nithe seo a leanas:

- Leanamar le hionadaíocht láidir a chothabháil i ngníomhaíochtaí idirnáisiúnta ar eolaíocht aeir agus aeráide.
- Idirghníomhaíochtaí leanúnacha ar obair agus fhorbairt an IPCC sa todhchaí agus ionadaíocht ar son na hÉireann ag roghnú na gceannairí nua de Ghrúpaí Oibre IPCC, ballraíocht an Bhiúró IPCC agus grúpaí eile.
- Bhíomar rannpháirteach in obair Shainghrúpa Eolaíochta an AE um athrú aeráide maidir le hanailís nuashonraithe a thabhairt chun críche ar an sprioc cosanta aeráide ag eascairt ó thorthaí an 4ú Tuarascáil Mheasúnaithe IPCC.
- Bhíomar gníomhach mar bhall de thoscaireacht na hÉireann ag cruinnithe UNFCCC agus bhíomar rannpháirteach i bpróisis UNFCCC.
- Rinneamar ionadaíocht ar son na Éireann ag cruinnithe na Comhairle Chomhairleach um Monatóireacht Dhomhanda don Chomhshaol agus don tSlándáil.
- Ghlacamar le cuireadh le bheith inár mball den Bhiúró EMEP, a thug obair ar aghaidh chun tacú le forfheidhmiú an Choinbhinsiúin ar Iompar Fad-Raoin um Thruailliú Aeir.

TIONSCNAIMH TAIGHDE

Rinne an EPA agus Fuinneamh Inbhuanaithe Éireann (SEI) comhchistiú ar thaighde a thug roinnt tuarascálacha ardphróifíle ar athrú aeráide, a foilsíodh i rith 2008. Cuireadh an obair seo i gcrích le comhoibriú ó ghníomhaireachtaí stáit eile lena n-áirítear Met Éireann agus Suirbhé Geolaíochta na hÉireann. Seo comhartha den chomhoibriú trasghníomhaireachta ar shaincheisteanna um athrú aeráide. Áirítear sna tuarascálacha sin:

- *Ireland in a warmer world, predictions of the Irish Climate in the 21st century;* agus
- *Assessment of the potential for Geological Storage of CO_2 for the Island of Ireland.*

Bhí gné láidir Thuaidh/Theas ag baint leis an tionscadal 'Geological Storage of CO_2' agus bhí Suirbhé Geolaíochta Thuaisceart Éireann (GSNI) ina rannpháirtí tábhachtach san obair seo. Tá an obair múnlaithe aeráide á comhlíonadh ar bhonn uile-oileáin freisin.

Áirítear i measc na bhfoilseachán taighde eile in 2008:

- *Implementation of the Global Climate Observing System in Ireland;*
- *Long term measurements of atmospheric mercury at Mace Head;* agus
- *New transboundary air pollution monitoring capacity for Ireland.*

Cuireadh obair an chláir thaighde um athrú aeráide chun cinn i rith 2008 freisin. Tiomnaíodh maoiniú de €12.5 milliún ar an iomlán do thaighde sa réimse seo ó Mheitheamh 2007. Tá dul chun cinn déanta le tionscadail tosaíochta ar na hábhair seo a leanas:

- Gabháil agus Stóráil Charbóin
- Fuinneamh náisiúnta/múnlú astuithe; agus
- Iompar inbhuanaithe.

TIONSCNAIMH A BHAINEANN LE CUMARSÁID AGUS SEIRBHÍS DO CHUSTAIMÉIRÍ

- Cuireadh sraith léachtaí poiblí ar Athrú Aeráide i gcrích in 2008, a bhí ríthábhachtach chun feasacht a ardú agus chun tuiscint ar na fíricí agus shaincheisteanna a bhaineann le hathrú aeráide a chur chun cinn. Ar an meán, bhí os cionn 500 duine i láthair ag gach ceann den seacht léacht, agus siad ar fad le feiceáil anois trí phodchraoladh ar láithreán gréasáin an EPA. Rinneadh an chéad shraith de léachtaí ócáideacha ar athrú aeráide a thionól i mí na Samhna, agus déanfar léachtaí eile a thionól in 2009.
- Dáileadh faisnéis oiriúnaithe ar athrú aeráide do nuachtáin áitiúla agus réigiúnacha, le comhtharlú le craoladh na sraitheanna léachtaí EPA um athrú aeráide ar an láithreán gréasáin.
- Chas an Coiste um Chomhordú Taighde ar Athrú Aeráide le chéile cúpla uair in 2008. Tugann an coiste seo na gníomhaireachtaí maoinithe agus na ranna uile le spéis i dtaighde ar athrú aeráide le chéile. Is í príomhaidhm an choiste comhoibriú a spreagadh ar chreatlach náisiúnta do thaighde ar athrú aeráide agus tréimhse ama a leagan amach do sheachadadh tosaíochtaí príomhúla faoin gclár sin.

2. AER GLAN

Sprioc 2020

Beidh ár gcuid aeir sláintiúil agus glan. Comhlíonfaidh astuithe Éirinn chuig an atmaisféar na spriocanna idirnáisiúnta agus náisiúnta uile.

2. AER GLAN

CÁILÍOCHT AEIR

Sholáthair *Air Quality in Ireland in 2007 – Key Indicators of Ambient Air Quality* forbhreathnú ar threochtaí cáilíochta aeir sa timpeallacht bunaithe ar shonraí monatóireachta ó 26 stáisiún. De réir na tuarascála:

- Bhí cáilíocht mhaith aeir ar fud na tíre, ag comhlíonadh na gcaighdeán AE uile;
- Bhí leibhéil na dé-ocsaíde nítrigine agus an ábhair cháithnínigh (PM_{10}) san aer i lárionaid uirbeacha de dheasca an tráchta ina gcúis imní dá dtiocfadh méadú breise orthu;
- Tá na leibhéil is airde d'ábhar cáithníneach (PM_{10}) sna bailte níos lú toisc go mbaintear úsáid as gual biotúmanach ar bhonn leanúnach.

Léiríonn an graf ar leathanach 14 treochtaí i dtiúchain PM_{10} i mBaile Átha Cliath, i gCorcaigh agus i nGaillimh idir 2000 agus 2007.

AN LÍONRA MONATÓIREACHTA AEIR

Tá gach toradh maidir le monatóireacht aeir ar fud na tíre ar fáil, ag baint úsáide as comhéadan léarscáil-bhunaithe, ar láithreán gréasáin an EPA. Léiríonn an léarscáil ar leathanach 13 áit na suíomhanna monatóireachta reatha (poncanna uaine) agus bailte inar ullmhaíodh tuarascálacha measúnaithe (poncanna gorma). Tá suíomhanna monatóireachta nua do 2008 lena n-áirítear Cluain Sceach agus Cnoc Lín i mBaile Átha Cliath, agus Leitir Ceanainn i gCo. Dhún na nGall. In 2008, bhí an EPA rannpháirteach go rathúil in idirchomparáid ar fud na hEorpa don PM_{10}.

LÉARSCÁILIÚ AR THORANN SA CHOMHSHAOL

D'ainmnigh na Rialacháin ar Thorann sa Chomhshaol, a tháinig i bhfeidhm i mí Aibreáin 2006, an EPA mar Údarás Náisiúnta do chuspóirí na Rialachán. Cuimsíonn ról an EPA feidhmeanna maoirseachta, comhairleacha agus comhordaithe i ndáil le léarscáiliú torainn agus pleanáil

Léarscáil 1:
Suíomhanna an Líonra Monatóireachta Aeir in Éirinn

gnímh, chomh maith le riachtanais a thuairisciú do chuspóir na Treorach ar Thorann sa Chomhshaol maidir le measúnú agus bainistíocht an torainn sa chomhshaol.

Ag leanúint ar aghaidh ó tháirgeadh na léarscáileanna torainn in 2007, bhí dualgais ar na húdaráis áitiúla ábhartha pleananna gníomhaíochta torainn a ullmhú i rith 2008. Chabhraigh an EPA leis na húdaráis áitiúla a gcuid pleananna a ullmhú trí dhoiciméad treorach a chruthú, cheardlanna a chomhordú agus bharúlacha agus aiseolas a sholáthar ar phleananna ar leith. Rinne Éire a dualgais tuairiscithe a chomhlíonadh ar sceideal freisin trí na haonáin sin ar ghá iad a mhapáil sa dara babhta den léarscáiliú torainn in 2012 a thuairisciú don Choimisiún Eorpach. Lena chois sin, bhí Éire ar an gcéad thír a thuairiscigh sonraí sainithe ar phleananna gníomhaíochta don Choimisiún Eorpach faoin spriocdháta i lár mhí Eanáir 2009.

SUBSTAINTÍ ÍDITHE ÓZÓIN, DÉFHEINILÍ POLACLÓIRÍNITHE AGUS TRUAILLEÁIN ORGÁNACHA SHEASMHACHA

Tá an EPA ag treorú cur i bhfeidhm agus forfheidhmiú na Rialachán maidir le Substaintí Ídithe Ózóin (SÍÓ), Défheinilí Polaclóirínithe (DP) agus Truailleáin Orgánacha Sheasmhacha (TOS). Tá sé tábhachtach srian a chur ar úsáid na substaintí seo agus ar ghiniúint dramhaíola uathu, chun an t-aer, na huiscí agus an talamh a chaomhnú. Forbraíodh agus scaiptear faisnéis agus treoracha ar bhonn leanúnach ar bhealaí éagsúla, lena n-áirítear trí mheán seimineár agus ar leathanaigh ghréasáin an EPA. Tugadh faoi imscrúduithe a dhéanamh, agus uaireanta rinneadh gníomhartha forfheidhmiúcháin breise. Cuireadh suirbhé agus plean bainistíochta náisiúnta i gcrích do DP in 2008 agus tá fardal do TOS á thabhairt chun críche go luath. Ag leanúint ón obair fardail seo, cuireadh tús le *Dréachtphlean Forfheidhmithe Náisiúnta* a fhorbairt do TOS.

TIONSCNAIMH TAIGHDE

Foilsíodh tuarascálacha orthu seo a leanas:

- *New Transboundary Air Pollution Monitoring Capacity for Ireland*;
- *Long-term measurements of atmospheric mercury at Mace Head, Carna, Co. Galway*.
- *Detailed methods employed to generate an estimate of greenhouse gas emissions to the atmosphere due to land use and land-use change in Ireland, in compliance with UN Convention reporting requirements*.

I mí Bealtaine 2008, tugadh maoiniú do thrí thionscadal a bhain le caighdeán aeir faoi cholún Comhshaoil agus Sláinte an chláir STRIVE a dhéileálann le truailliú aeir laistigh, caighdeán aeir i gcalafoirt agus suíomhanna réigiúnacha.

TIONSCNAIMH A BHAINEANN LE CUMARSÁID AGUS SEIRBHÍS DO CHUSTAIMÉIRÍ

- I rith 2008 mar atá luaite thuas, leanadh le monatóireacht réad-ama ar chaighdeán aeir ag ionaid dhifriúla in Éirinn, mar chuid den mheasúnú cuimsitheach leanúnach in Éirinn.
- Chomh maith le fáil na faisnéise cáilíochta aeir ar láithreán gréasáin an EPA trí *ENVision*, agus foilsiú na tuarascála Caighdeán an *Aeir in Éirinn 2007, rinneadh an Air Quality Bulletin for PM_{10} and Ozone* a sheoladh trí ríomhphost chuig thart ar 200 páirtí agus grúpa leasmhar.

Figiúr 3:
Meántiúchain Bhliantúla PM_{10} i mBaile Átha Cliath, i gCorcaigh agus i nGaillimh idir 2000 agus 2007

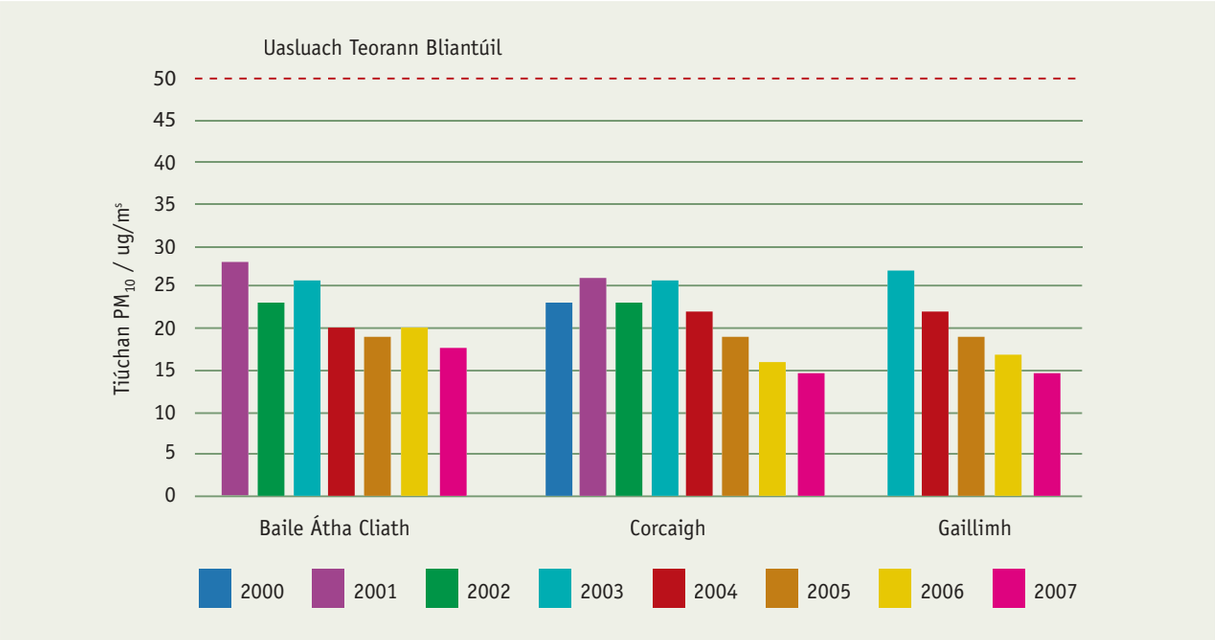

- Foilsíodh dhá thuarascáil ar na leibhéil dé-ocsaíde sa chomhshaol in Éirinn (bunaithe ar leibhéil i mbainne na mbó i suirbhéanna 2006 agus 2007). Léirigh na tuarascálacha ar fad go raibh leibhéil sna samplaí ar fad le dhá bhliain anuas a bhí i bhfad faoi bhun an teorainn ábhartha AE.
- D'eisigh an EPA alt agus fógra raidió do na meáin réigiúnacha uile ag cur comhairle ar dhaoine seirbhísí tirimghlanta atá cláraithe amháin a úsáid. Cinntíonn an córas Cigireachta um Chreidiúnú agus Clárú Conraitheoirí atá anois i bhfeidhm do lucht seirbhíse tirimghlanta go bhfuil tuaslagóirí á úsáid le cúram cuí, chun tionchar ar bith ar an gcáilíocht aeir a sheachaint agus chun dramhaíl tuaslagóra a bhainistiú i gceart.

3. ACMHAINNÍ UISCE COSANTA

Sprioc 2020

Ní ídeofar ár n-uisce dromchla ná ár screamhuisce agus beidh sé ar cháilíocht ard, ag comhlíonadh na gcaighdeán náisiúnta agus idirnáisiúnta uile.

3. ACMHAINNÍ UISCE COSANTA

CÁILÍOCHT UISCE

Foilsíodh an tuarascáil Cáilíocht Uisce in Éirinn 2004-2006 ar an gComhshaol Uisceach i mí na Samhna agus cuirtear eolas mionsonraithe ar fáil inti faoin bhfaisnéis is déanaí maidir le cáilíocht uisce in Éirinn.

Is iad príomhthorthaí na tuarascála seo:

- bhí cáilíocht uisce shásúil i 71.4 faoin gcéad d'fhad na gcainéal aibhneacha agus i 92 faoin gcéad den achar locha a rinneadh scrúdú orthu;
- bhí 78 faoin gcéad de na coirp inbhearacha/cósta a scrúdaíodh rangaithe mar neamhthruaillithe nó i gcoinníoll idirmheánach;
- bhí 25 faoin gcéad de na samplaí screamhuisce uile agus beagnach sé as gach deich n-ionad samplála screamhuisce éillithe ag bachaillíní drólannacha faecach, cé gur sháraigh comhchruinnithe níotráite an meántairseach comhchruinnithe níotráite ag beagnach 10 faoin gcéad de na hionaid samplála;
- tá cáilíocht fhoriomlán na n-uiscí snámha in Éirinn an-mhaith fós; agus
- an líon slada ar éisc a taifeadadh don tréimhse trí bliana ná 122, a léiríonn feabhas ar an tréimhse trí bliana roimhe sin, ach is leibhéal ard é seo atá fós do-ghlactha.

AN CHREAT-TREOIR UISCE

Is í an Chreat-Treoir Uisce an fhorbairt is mó i réimse bheartas uisce an AE go dtí seo. Cuireann an Treoir creatlach uileghabhálach agus clár ar fáil chun cosaint fhadtéarmach a thabhairt d'uisce. Tá sé d'aidhm aici uisce le stádas ard agus le stádas maith a chaomhnú, cosc a chur ar dhochar breise do cháilíocht uisce agus an screamhuisce agus uisce dromchla ar fad a bhí díghrádaithe a athchóiriú le go mbainfidh siad stádas maith amach.

In 2008, rinne an EPA moltaí leis an Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil ar chaighdeáin fhisice-cheimiceacha agus cheimiceacha do screamhuiscí, le bheith curtha san áireamh sna Rialacháin. Cuireadh tascanna Cláir Monatóireachta na Creat-Treorach Uisce i gcrích go rathúil - a sannadh don EPA in 2008. Go háirithe, d'eisigh an EPA measúnuithe stádais eatramhacha do screamhuiscí agus uisce dromchla le hÚdaráis Dúiche na nAbhantrach ar mhaithe le cuspóirí a shocrú do phleananna bainistíochta na nDúichí Abhantraí.

AN CLÁR HIDRIMÉADRACH

Is iad cuspóirí an Chláir Hidriméadraigh ná sonraí ábhartha ardchaighdeáin a chur ar fáil faoi shreabha agus leibhéil uisce chun tacú le dearadh bonneagair mhóir, mar shampla, astarraingtí ó sholáthar uisce, agus monatóireacht a dhéanamh chun tacú le spriocanna comhshaoil cosúil le spriocanna na Creat-Treorach Uisce (CTU).

Chuir seoladh an *EPA HydroNet* i mí an Mheithimh feabhas ar sholáthar na sonraí hidreolaíoch don phobal tríd an idirlín. Soláthraíonn an láithreán rochtain éasca ar shonraí coimrithe hidriméadracha ag stáisiúin hidriméadracha ar fud na hÉireann.

Cuireann an CTU béim ar an ngá le na hidirghníomhaíochtaí idir uisce dromchla agus screamhuisce a thuiscint. Chuir suiteáil os cionn 50 tobar monatóireachta agus os cionn 20 cora ar fhuaráin in 2008 go suntasach le líon agus cáilíocht na bpointí monatóireachta screamhuisce. Rinneadh amach stádas an 757 corp screamhuisce, a rianaíodh mar chuid d'fhorfheidhmiú na CTU. Cuireadh béim ar chaighdeán na sonraí hidriméadracha a fheabhsú agus ar shábháilteacht na stáisiún hidriméadrach, le cúnamh na n-údarás áitiúil. Leanfar le dul chun cinn sna réimsí seo in 2009.

Mar aon le háiteanna eile, tugann na réamh-mheastacháin faoi thionchar an athraithe aeráide ar Éirinn le fios go n-athróidh patrúin báistí agus go mbeidh impleachtaí i gceist leis sin d'acmhainní uisce agus d'infhaighteacht soláthairtí uisce; leagann sé seo béim ar an ngá leanúnach le monatóireacht hidriméadrach a dhéanamh ar aibhneacha, lochanna agus ar screamhuisce.

Figiúr 4:
Cáilíocht Aibhneacha 2004-2006: Céatadán d'fhad cainéil i ngach aicme cáilíochta

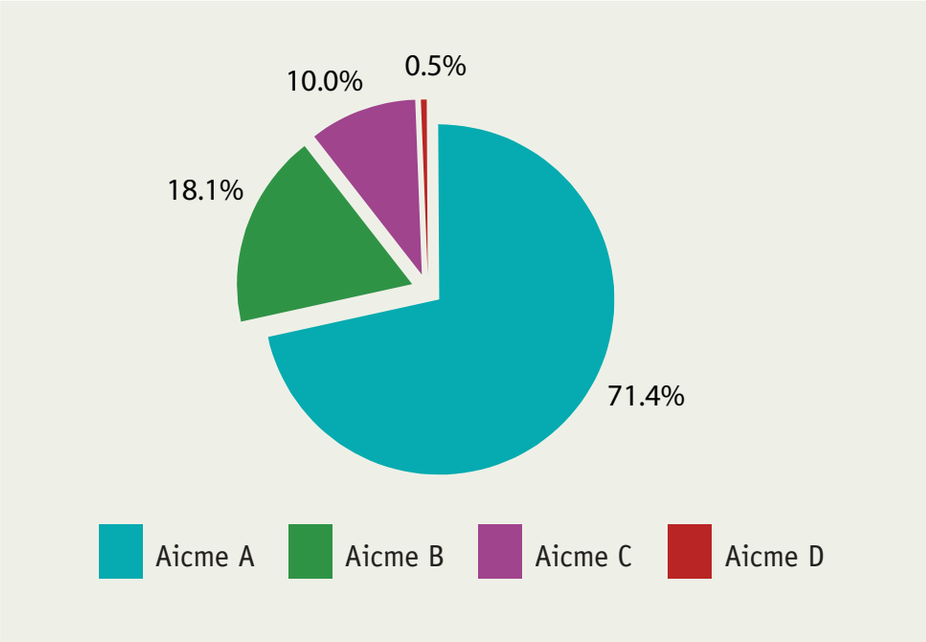

CÁILÍOCHT UISCE SNÁMHA

Eisíodh *The Bathing Water Quality Report* i mí na Bealtaine 2007. De réir na tuarascála, tá cáilíocht iomlán na n-uiscí snámha in Éirinn fós ard, agus bhain 97 faoin gcéad de limistéir snámha ainmnithe caighdeáin éigeantacha an AE amach. Mar sin féin, níor chomhlíon ach 80 faoin gcéad de na limistéir snámha luachanna níos déine a leagtar síos sa Treoir AE, laghdú 10% ar an mbliain roimhe sin. Go ginearálta, tharla sé seo toisc fliuchras neamhghnách le linn shéasúr snámha 2007 a chruthaigh scaoiltí méadaithe, i measc rudaí eile, le tionchar ar limistéir snámha.

I gcomhthéacs na Rialachán nua faoi Cháilíocht an Uisce Snámha 2008 (IR Uimh. 79 de 2008), lean an EPA ag spreagadh údaráis áitiúla le limistéir snámha breise a aithint sna blianta amach romhainn.

CÁILÍOCHT AN UISCE ÓIL

I Márta 2007, tugadh cumhachtaí nua don EPA maidir le huisce óil. Anois is í an EPA an t-údarás maoirseachta do sholáthairtí uisce poiblí. Ceanglaítear ar sholáthraithe uisce poiblí (údaráis áitiúla) an EPA a chur ar an eolas faoi sháruithe ar chaighdeáin uisce óil agus aon treoracha a thugann an EPA a chomhlíonadh. Tá cumhachtaí comhchosúla ag údaráis áitiúla i ndáil le soláthairtí uisce príobháideacha (.i. grúpscéimeanna uisce). Tugadh ról reachtúil d'Fheidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte freisin maidir le cosaint shláinte an duine agus ní mór don údarás áitiúil agus don EPA dul i gcomhairle léi nuair atá riosca féideartha ann do shláinte an duine mar thoradh ar fhadhb le soláthar uisce óil.

Le linn 2008, sheirbheáil an EPA 45 treoir faoi shaincheisteanna uisce óil ar údaráis áitiúla, lena n-áirítear treoir do 34 údarás áitiúil maidir le cláir ghníomhaíochta a ullmhú, trealamh monatóireachta a shuiteáil agus

Léarscáil 2:
Léarscáil d'uisce snámha in Éirinn 2007

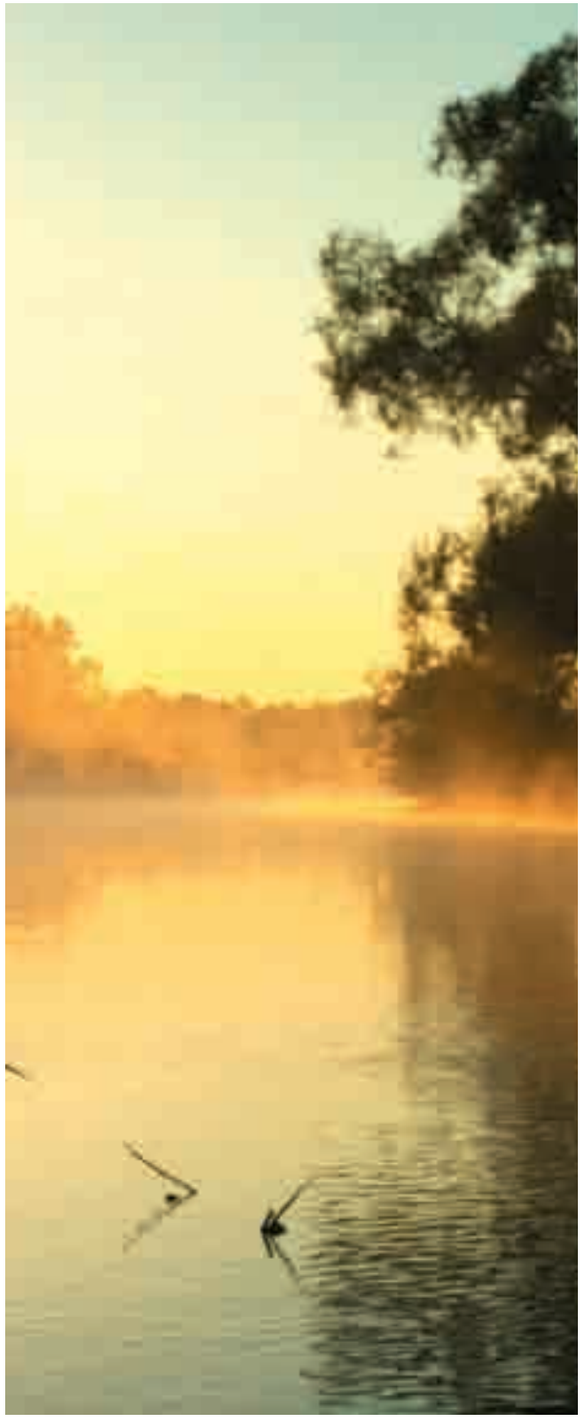

cóireáil a fheabhsú. I rith 2008 bhí iarrachtaí an EPA dírithe ar na réimsí a aithint a mbaineann an riosca is mó leo ó thaobh shlándáil agus shábháilteacht an tsoláthair uisce in Éirinn de, agus ar na bearta ar gá iad a chur i gcrích chun na rioscaí sin a íoslaghdú.

Meastar go bhfuil breis agus 300 soláthar uisce poiblí ann nach bhfuil slán go leor le huisce óil glan agus folláin a sholáthar ar bhonn leanúnach agus beidh sé ina thosaíocht de chuid an EPA dul i ngleic leis an bhfadhb sin. Fuair an EPA 281 fógra faoi theip sna caighdeáin uisce óil a shásamh in 2008 agus rinneadh 79 iniúchadh a chomhlíonadh ar ghléasraí cóireála uisce. Ina theannta sin, chas an EPA le gach údarás áitiúil chun ceanglais na rialachán uisce óil a leagan amach agus d'fheidhmigh an obair seo mar chatalaíoch do mhaoiniú atá le dáileadh ar sholáthairtí tosaíochta uisce óil chun sábháilteacht agus sláine na soláthairtí aitheanta uisce óil a fheabhsú.

Thóg an EPA an chéad chás ionchúisimh faoi na Rialacháin Uisce Óil i rith 2008 chomh maith. Bhain an cás le teip Comhairle Contae na Gaillimhe cloí le treoir.

Tar éis sáruithe luaidhe sna soláthairtí uisce óil, d'fhreagair an EPA trí sháruithe a imscrúdú, threoracha a eisiúint, chasadh leis na húdaráis áitiúla, agus tá an EPA i gcomhairle le páirtithe leasmhara eile i láthair na huaire chun beartais agus treoir náisiúnta a fhorbairt chun déileáil le ceist na seanphíopaí luaidhe atá fós in úsáid do dháileadh an uisce óil. Chuir an EPA in iúl do na húdaráis áitiúla uile gur gá dóibh suirbhéanna luaidhe a dhéanamh ar chórais dáilte uisce chun fairsinge na bpíobán luaidhe in úsáid a fháil amach.

FUÍOLLUISCE UIRBEACH

Ceanglaíonn na Rialacháin um Scaoileadh Fuíolluisce (Údarú), 2007 ar an EPA scaoiltí fuíolluisce ó shráidbhailte, bhailte agus chathracha a rialáil. Beidh údarú nó deimhniú scaoilte fuíolluisce ón EPA ag teastáil ó na scaoiltí uile faoi úinéireacht, faoi bhainistíocht agus faoi fheidhmiú na n-údarás áitiúil, agus tá forghníomhú ag tarlú sna cúrsaí seo i láthair na huaire. Eisíodh deich gceadúnas le linn 2008.

I rith 2008, lean an EPA ar aghaidh ag úsáid a cumhachtaí maoirseachta thar údaráis áitiúla chun feabhais ar fheidhmiú agus bhainistíocht ionaid chóireála fuíolluisce a spreagadh. D'eisigh an EPA 13 fógra reachtach d'údaráis áitiúla i rith 2008, i ndáil le saincheisteanna fuíolluisce. Eisíodh na fógraí sin faoi Alt 63 de na hAchtanna fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 1992 agus 2003. Eisíodh na fógraí seo i ndiaidh iniúchtaí a rinne an EPA nó i ndiaidh imscrúduithe déanta ar ghearáin chomhshaoil. San áireamh ar na gníomhartha seo bhí imscrúduithe ar ghearáin faoi bholaithe ó ionaid chóireála, imscrúduithe ar scaoileadh ábhair isteach in uiscí agus iar-obair ar uiscí snámha nár chomhlíon na caighdeáin éigeantacha. Eisíodh Treoir Bheartaithe amháin le Comhairle Contae na Gaillimhe i ndáil le cóireáil fuíolluisce neamhleor.

TIONSCNAIMH TAIGHDE

Foilsíodh sé thuarascáil taighde theicniúla a thacaigh le forfheidhmiú na Creat-Treorach Uisce agus le ceapadh beartas na cáilíochta uisce go ginearálta.

San áireamh orthu seo tá:

- Tugadh tionscadal mór chun críche a rinne imscrúdú ar eotrófú ó fhoinsí talmhaíochta. Rinne an tuarascáil an méid seo a leanas:
  - d'aithin sí an tábhacht a bhaineann le raon airíonna ithreach fisiciúla agus ceimiceacha a mheas agus bearta á bhforbairt chun cailliúintí cothaitheach ón talmhaíocht chuig an uisce a bhainistiú;
  - mhol sí go raibh gá le bearta maolaithe níos spriocdhírithe a dhíriú ar limistéir ar bhain riosca ard leo ó thaobh cailliúint cothaitheach ón talmhaíocht chuig an uisce de; agus
  - thug sí tacaíocht don eolas agus do na bearta reatha atá ann chun cailliúintí cothaitheach ón talmhaíocht chuig an uisce a laghdú.
- Tuarascáil dar teideal *Marine Ecological Tools for Reference, Intercalibration and Classification*; agus
- Tuarascáil ag forbairt naisc chainníochtaithe idir leochaileacht agus athlíonadh screamhuisce.
- Cuireadh tús le sé thionscadal fadtéarmach nua faoi thaighde uisce. Cuirfidh ceann de na tionscadail, *Pathways*, feabhas ar an tuiscint atá againn ar chonairí a iompraíonn comhábhair chaithníneach agus thuaslagtha agus a sholáthraíonn bunús níos eolaí chun acmhainní a dhíriú i nDúichí Abhantraí chun stádas maith a bhaint amach ar bhealach costéifeachtach.
- Maoiníodh tionscadail eile a bhain le huisce faoi Chlár na Teicneolaíochta Comhshaoil agus faoi na Cláir Chomhshaoil agus Sláinte, a sholáthróidh cóireáil úrnua agus teicneolaíochtaí monatóireachta d'éillithe ceimiceacha agus miocróbacha.
- Sonraíodh ról luachmhar an taighde chun tacú leis an gCreat-Treoir Uisce i gCaibidil a 5 de *Chomhshaol na hÉireann 2006* - trí theicnící measúnaithe, monatóireachta, taifeadta agus tuairiscithe nua a fhorbairt.

TIONSCNAIMH A BHAINEANN LE CUMARSÁID AGUS SEIRBHÍS DO CHUSTAIMÉIRÍ

- Leanann an EPA ag cur faisnéise ar fáil faoi cháilíocht an uisce in aibhneacha, lochanna, inbhir, screamhuisce agus limistéir snámha ar fáil don phobal ar láithreán gréasáin nua an EPA trí mheán ENVision, an áis idirghníomhach bunaithe ar léarscáil. Trí mheán na háise seo, is féidir leat faisnéis a fháil faoi cháilíocht an uisce i do limistéar áitiúil.
- Mar atá thuasluaite, chuir seoladh an *EPA HydroNet* i mí an Mheithimh feabhas suntasach ar sholáthar na sonraí hidreolaíoch don phobal tríd an idirlíon. Soláthraíonn an láithreán rochtain éasca ar shonraí coimrithe hidriméadracha ag stáisiúin hidriméadracha ar fud na hÉireann.
- D'eagraigh an EPA Comhdháil Náisiúnta Uisce i nGaillimh i mí an Mheithimh 2007, agus d'fhreastail breis agus 200 toscaire uirthi.
- D'fhoilsigh an EPA na tuarascálacha seo a leanas in 2008:
  - *Soláthar agus Cáilíocht an Uisce Óil in Éirinn - Tuarascáil do na blianta 2006-2007*. Seo í an chéad thuarascáil ón EPA ar cháilíocht an uisce óil ó tugadh na Rialacháin nua isteach i mí Márta 2007.
  - D'eisigh an EPA eolas chuig na nuachtáin agus stáisiúin raidió áitiúla agus réigiúnacha freisin chun eolas a thabhairt do dhaoine faoi mhíreanna tábhachtacha cosúil le córais scagtha uisce a shuiteáil.
  - Eisíodh an tuarascáil *Cáilíocht Uisce in Éirinn 2004-2006*, i mí na Samhna. Rinne an athbhreithniú cuimsitheach seo measúnú ar cháilíocht lochanna, aibhneacha, chanálacha, limistéir cósta agus screamhuisce agus tugann sé pictiúr mionsonraithe ar cháilíocht na n-uiscí in Éirinn.
  - Scaipeadh faisnéis réigiúnach faoi cháilíocht uisce snámha ar na nuachtáin áitiúla agus réigiúnacha uile i ndiaidh fhoilsiú na tuarascála *Quality of Bathing Water 2007*.

4. ITHIR CHOSANTA AGUS BITHÉAGSÚLACHT

Sprioc 2020

Cosnófar ithir na hÉireann ó éilliú agus ó chailliúint agus tacóidh sé le plandaí agus ainmhithe spleácha. Cosnófar agus bainisteofar ár mbithéagsúlacht le haghaidh na nglún amach romhainn.

4. ITHIR CHOSANTA AGUS BITHÉAGSÚLACHT

COMHSHAOL NA hÉIREANN 2008

Tugann na caibidlí ar úsáid na talún, ithreacha agus bhithéagsúlacht sa tuarascáil *Comhshaol na hÉireann 2008*, cur síos ar staid reatha an eolais faoi úsáid na talún, ithreacha agus bhithéagsúlacht in Éirinn agus soláthraítear tagarmharc dúinn inar féidir dul chun cinn a thomhas sna ceithre bliana amach romhainn.

BUNACHAR SONRAÍ NÁISIÚNTA ITHREACHA

Cuireadh obair i gcrích ar Chartlann agus Bhunachar Sonraí Náisiúnta Ithreacha i rith 2008. Foilsíodh léarscáileanna pointe sonraí agus dáilte spásúla do 45 dúil lena n-áirítear fosfarach, potaisiam agus maignéisiam, riandúile riachtanacha cosúil le cóbalt, copar agus seiléiniam, agus dúile suime eile (toisc tocsaineacht féideartha) cosúil le caidmiam, arsanaic, luaidhe, nicil agus mearcair. Soláthraíonn sé seo bonnlíne struchtúrtha agus láidir d'airíonna geocheimiceacha ithreach a bhaineann leis an gcomhshaol, cúrsaí talmhaíochta agus brúnna sláinte phoiblí - ar féidir í a úsáid chun treochtaí a mheasúnú i bparaiméadair thomhaiste thar tréimhse ama agus chun freagra na hithreach do bhrúnna comhshaoil a chainníochtú. Is samplaí iad Léarscáileanna 3 agus 4 den dá chineál léarscáil a foilsíodh, agus tá an faisnéis ar fad le fáil anois ar *www.epa.ie/nsdb*.

SAINCHEISTEANNA OIDHREACHTA A BHAINEANN LEIS AN gCOMHSHAOL

Mar aon le formhór na dtíortha forbartha, tá Éire ag déileáil le saincheisteanna oidhreachta a bhaineann leis an gcomhshaol cosúil le seanlíonta talún, láithreáin mhianaigh tréigthe agus talamh éillithe.

Mar sin féin, tá scála agus géire na saincheisteanna in Éirinn i bhfad níos lú ná tíortha tionsclaithe eile mar go raibh Éire níos déanaí ag dul i ngleic leis an ré tionsclaíoch. Níl fardal náisiúnta de láithreáin truaillithe ann in Éirinn i láthair na huaire, cé go bhfuil roinnt tionscnaimh ar bun chun déileáil le cineálacha éagsúla truaillithe agus tugtar nuashonruithe ar na tionscnaimh seo thíos.

IAR-LÁITHREÁIN DRAMHAÍOLA

In 2007, d'fhoilsigh an EPA Cód Cleachtais a sholáthair creatlach d'údaráis áitiúla le hiar-láithreáin dramhaíola a aithint agus a mheasúnú. I rith 2008, thosaigh na hÚdaráis Áitiúla ag cur an Chóid Chleachtais seo i bhfeidhm sna limistéir feidhmíochta agus ar iar-láithreáin dramhaíola a aithint. Déanfar measúnú riosca agus rangú riosca ar na láithreáin seo. Tá uirlis mheasúnaithe ar líne forbartha ag an EPA chun cabhrú leis na húdaráis áitiúla na measúnuithe seo a chomhlíonadh. Tá an EPA i gcomhairle leis an mBord um Sheirbhísí Ríomhaire do Rialtais Áitiúil chun uirlis mheasúnaithe ar líne a chur i bhfeidhm go céimneach go luath in 2009.

TIONSCADAL NA MIANACH TRÉIGTHE

I mí Feabhra 2006, chuir an EPA agus an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádúrtha (Suirbhé Geolaíochta na hÉireann agus an Rannóg Taiscéalaíochta agus Mianadóireachta) tús le comhthionscadal chun iniúchtaí láithreáin mionsonraithe a dhéanamh ar láithreáin tosaíochta de mhianaigh stairiúla chun measúnú a dhéanamh ar an riosca féideartha lena mbaineann do shláinte agus shábháilteacht an duine agus don chomhshaol níos leithne agus chun moltaí a dhéanamh i ndáil le bainistíocht na láithreán seo amach anseo. Tá saineolaithe idirnáisiúnta i ngeochobhsaíocht agus measúnú riosca ag tabhairt comhairle faoin tionscadal.

Go dtí seo, tá iniúchadh déanta ar bhreis agus 100 láithreán mianach miotail agus guail agus rinneadh anailís mhionchruinn gheoicheimiceach agus gheochobhsaíochta orthu. Tá an tionscadal beagnach críochnaithe anois agus tá tuarascáil deiridh le foilsiú in 2009.

TALAMH ÉILLITHE

I rith 2008, cuireadh píosa oibre tábhachtach i gcrích mar chuid d'fhorfheidmiú Chreat-Treoir Uisce na hÉireann, a thug eolas agus tuiscint shuntasach dúinn ar shaincheisteanna maidir le talamh éillithe in Éirinn. De réir na Creat-Treorach Uisce, caithfear measúnú riosca a chomhlíonadh ar bhrúnna

Léarscáil 3: Léarscáil Pointe Sonraí do Thiúchan Caidmiam in Ithreacha na hÉireann (Foinse: An Bunachar Sonraí Náisiúnta Ithreacha)

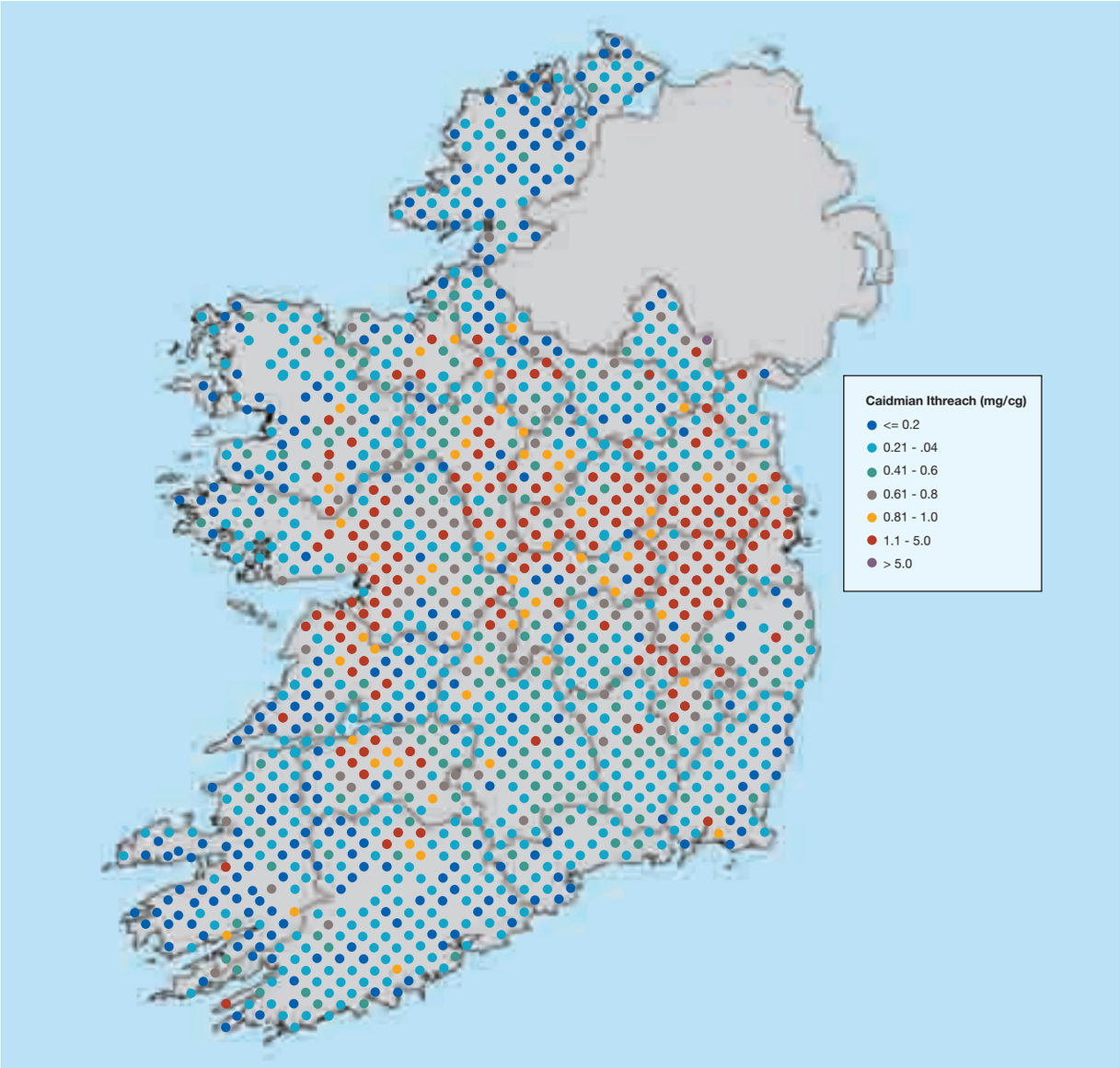

Léarscáil 4: Léarscáil de Leithdháileadh Spásúil Chaidmiam in Ithreacha na hÉireann (Foinse: An Bunachar Sonraí Náisiúnta Ithreacha, 2007)

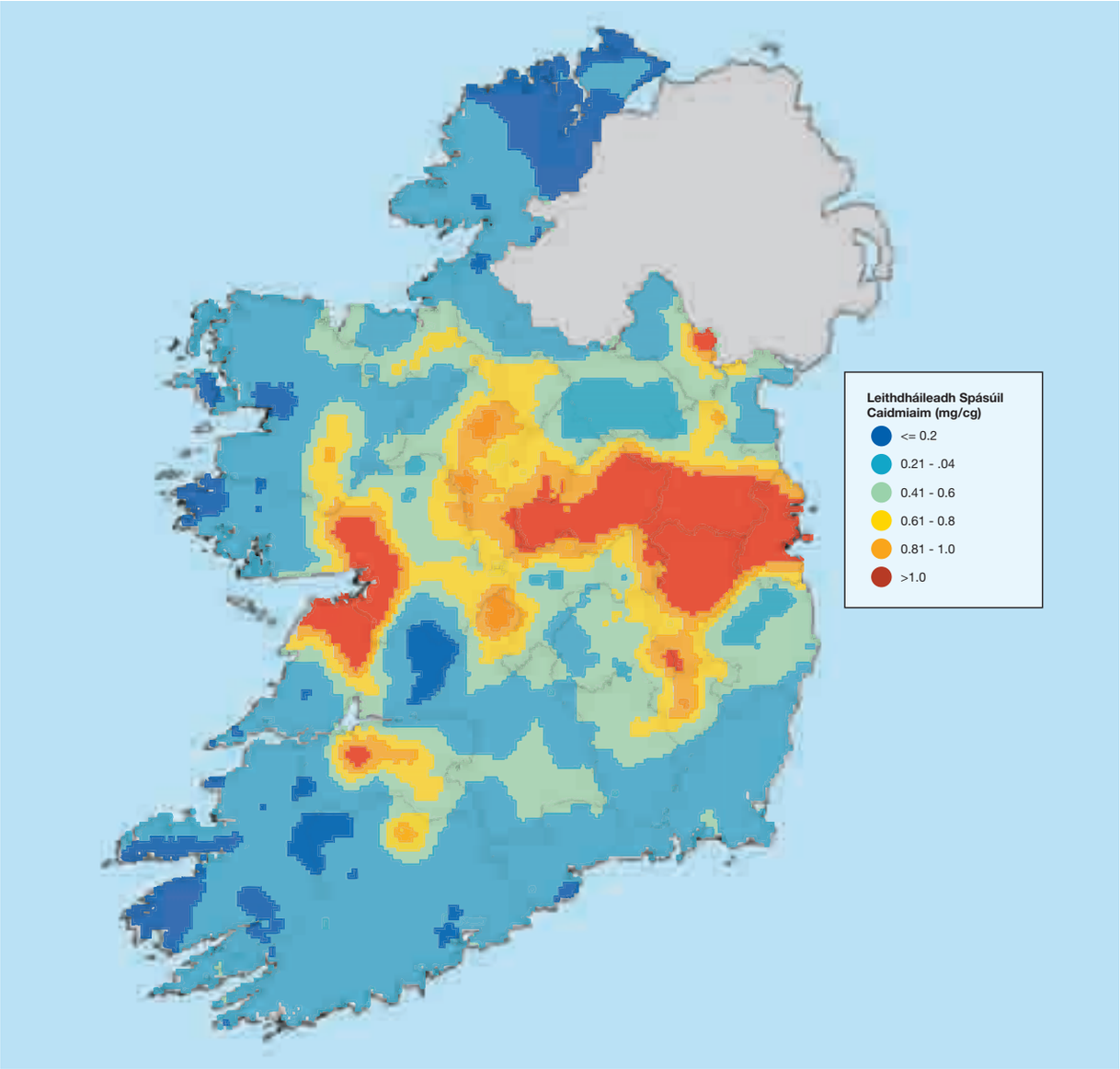

antrapaigineacha (saorga) an screamhuisce ó phointí foinse agus idirleata, lena n-áirítear cairéil, talamh éillithe agus láithreacha líonta talún. Déantar coirp screamhuisce a rangú le stádas 'maith' nó 'dona'. Cabhróidh an obair seo chun tús áite a thabhairt do láithreáin éillithe maidir le hobair/leasúchán sa todhchaí. Ceann de phríomhthionchar comhshaoil féideartha an éillithe talún ná an riosca d'éilliú screamhuisce. Beidh bearta ag teastáil i láithreáin talún éillithe nuair atá éilliú ón láithreán ag cruthú stádais dona don chorp screamhuisce. Beidh bearta ag teastáil ó choirp screamhuisce le stádas dona chun iad a thabhairt ar ais go stádas maith roimh spriocdháta na Creat-Treorach Uisce in 2015. Nuair atá láithreán éillithe aitheanta mar 'riosca' éillithe, ach nach bhfuil réim agus méid an éillithe suntasach go leor le stádas 'dona' a thabhairt don chorp screamhuisce, beidh leibhéil éagsúla bearta agus monatóireachta ag teastáil.

Ar 16 Nollaig, 2008 cuireadh na Rialacháin CE (Dliteanas Comhshaoil) 2008, I.R. Uimh. 547 de 2008 i bhfeidhm chun éifeacht iomlán a thabhairt don Treoir um Dhliteanas Comhshaoil ón AE. Tiocfaidh na Rialacháin i bhfeidhm ar 1 Aibreán 2009. Beidh an EPA ar an gcomhlacht inniúil do chuspóirí na Rialachán seo.

CLÚDACH TALÚN - CORINE

Tá feabhas ag teacht ar an bhfaisnéis faoi chlúdach agus úsáid talún gach bliain trí fheidhmiú agus fhorbairt na n-íomhánna satailíte agus grianghraf a ligeann dúinn faisnéis chasta a chur i láthair ar léarscáil nó i bhfoirm ghrianghraif. Le linn 2008, rinne an EPA nuashonrú ar an léarscáil clúdaigh talún/úsáide talún in Éirinn mar chuid de thionscnamh Chlúdach Talún Corine na hEorpa, ina gcomhordaíonn an Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil léarscáiliú clúdaigh talún fhormhór na hEorpa. Cuirfear an nuashonrú seo ar fáil trí ENVision an EPA - comhéadan léarscáil-bhunaithe na sonraí comhshaoil ar láithreán gréasáin an EPA. Ciallaíonn sé seo go mbeidh léarscáileanna clúdaigh talún do na blianta 2000 agus 2006, a cheadóidh dúinn staidéar a dhéanamh ar úsáid agus chlúdach

na talún sa tréimhse sin. Tá na cineálacha athruithe atá le feiceáil léirithe i bhFigiúr 5, a léiríonn méadú suntasach ar thalamh atá úsáidte do chuspóirí cónaitheacha, tionsclaíochta agus tráchtála (limistéir 'shaorga') i Mórcheantar Bhaile Átha Cliath agus laghduithe comparáideacha ar thalamh curaíochta agus féarach.

FOIREANN BITHÉAGSÚLACHTA

Déanann Foireann Bithéagsúlachta an EPA, a dhéanann ionadaíocht ar gach Oifig san EPA, comhordú ar ghníomhaíochtaí a bhaineann le bithéagsúlacht. I measc na ngníomhaíochtaí sin táthar tar éis aighneacht a ullmhú ar Phlean Bithéagsúlachta Náisiúnta athbhreithnithe. D'oibrigh an EPA go dlúth leis an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra ar shaincheisteanna bithéagsúlachta, lena n-áirítear athbhunú an Chláir Náisiúnta um Taighde Bithéagsúlachta.

TIONSCNAIMH TAIGHDE
TIONSCNAIMH TAIGHDE ITHREACHA:

- Sheol an EPA agus Teagasc an Soil *Geochemical Atlas of Ireland*.
- Beidh an tionscadal *IRLSOIL 250*, a thosaigh i mí an Mheithimh 2008 agus atá comhchistithe ag Teagasc, ag déileáil le heasnamh sonraí atá tromchúiseach sa réimse ithreach trí theicnící mapála digiteach nua-aoiseacha a úsáid chomh maith le teicnící traidisiúnta an tsuirbhé allamuigh.
- Tá tagairt chuimsitheach déanta don ábharthacht riachtanach atá déanta ag tionscadail taighde ithreach atá maoinithe i dtéarmaí ár dtuiscint ar ithreacha a fheabhsú. Déantar cur síos ar na feidhmeanna agus ar an mbainistíocht feabhsaithe i gCaibidil 12 de *Chomhshaol na hÉireann 2008*.

TIONSCNAIMH TAIGHDE BITHÉAGSÚLACHTA:

- Cuireadh an olltionscadal bithéagsúlachta *AgBiota* i gcrích in 2008 agus déanfar na torthaí a fhoilsiú in 2009. Tá bith-tháscairí oiriúnacha aitheanta ag an tionscadal maidir le tionchair chomhshaoil na talmhaíochta agus cabhróidh siad leis an mianaidhm náisiúnta chun stop agus aisiompú a dhéanamh ar mheath na bithéagsúlachta faoin tuath. Foilsíodh tionscadal a bhí gaolmhar ar luach na bparaisít mar bhith-tháscairí i mí Márta 2008.
- Bronnadh tionscadal ollmhór taighde ceithre bliana *SIMBIOSIS*, a dhéanfaidh tionchair na bpríomhghníomhaíochtaí earnála a chainníochtú (go háirithe: saothrú na mbarraí bithfhuinnimh, tírdhreachú bóthair agus muirchultúr) ar bhithéagsúlacht ghéiniteach, speiceas agus tírdhreacha agus an éiceachóras a sholáthraíonn siad, lena n-áirítear pailniú, srianadh lotnaidí bitheolaíochta, urlámhas carbóin agus frithsheasmhacht d'ionradh ó speicis choimhthíocha.
- Sonraítear ábharthacht an chláir taighde Bithéagsúlachta i gCaibidil 13 de *Chomhshaol na hÉireann 2006* i dtéarmaí ionchuir luachmhar a sholáthar chun eolas agus bearta maolaithe a sholáthar a íoslaghdaíonn tionchar na n-earnálacha difriúla ar bhithéagsúlacht.
- Cuireadh an tionscadal taighde cúig bliana *BIOFOREST*, a bhí comhchistithe ag COFORD, i gcrích go déanach in 2007. Úsáideadh aschuir ón tionscadal seo chun FEPS (scéim cosanta comhshaoil foraoise) a fhorbairt agus feictear go mbeidh siad riachtanach chun cabhrú le hÉirinn a gcuid ceanglais faoin gCoinbhinsiún ar Éagsúlacht Bhitheolaíoch a chur i gcrích.

TIONSCNAIMH A BHAINEANN LE CUMARSÁID AGUS SEIRBHÍS DO CHUSTAIMÉIRÍ

- Seoladh comhéadan léarscáile idirghníomhaí ar líne ag eascairt ó thionscadal an Bhunachair Shonraí Náisiúnta Ithreacha. Cuimsíonn an comhéadan léarscáile seo bonnlíne náisiúnta de bhunachar sonraí ar gheoiceimic ithreach lena n-áirítear léarscáileanna pointe sonraí agus dáilte spásúla ar phríomhchothaithigh, príomhdhúile, riandúile riachtanacha, riandúile suime speisialta agus miondúile. Bhailigh an tionscadal seo cartlann luachmhar atá os cionn 1,000 sampla ithreach aerthriomaithe agus cartlann d'aigéid núicléasacha bunaithe ar fheachtas samplála in Éirinn ó 2002 go dtí 2005. Tá an bunachar sonraí á úsáid anois ag saineolaithe idirnáisiúnta agus úsáideoirí tuata.

Figiúr 5: Céatadán Athruithe ar Chlúdach Talún i Mórcheantar Bhaile Átha Cliath idir 2000 agus 2006 (Foinse: Sonraí, JRC/UII; Anailís, EPA)

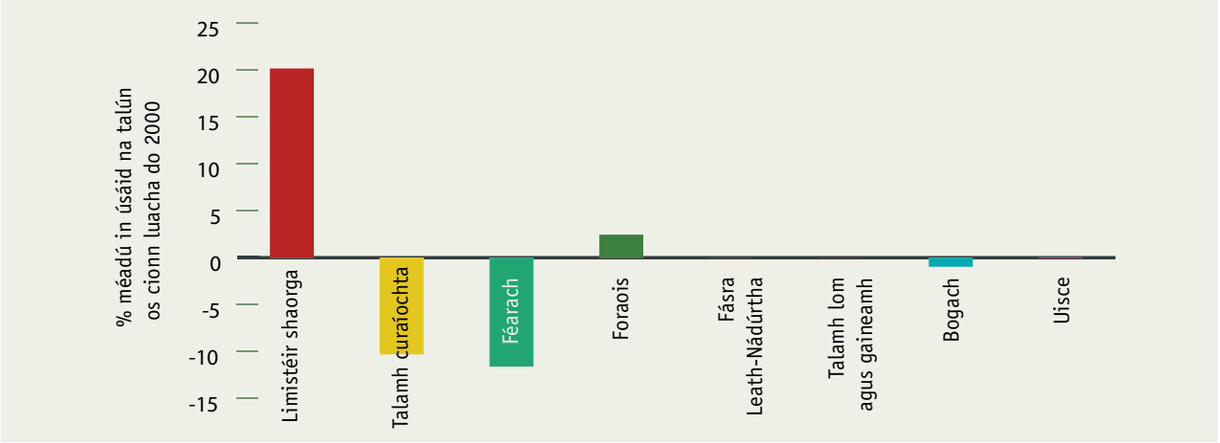

5. ÚSÁID INBHUANAITHE ACMHAINNÍ

Sprioc 2020

Is í an sprioc tríd is tríd ná úsáid níos éifeachtúla a bhaint as acmhainní (uisce, fuinneamh agus ábhair). Cuirfear cosc ar dhramhaíl agus íoslaghdófar í, agus baileofar, athchúrsálfar nó aisghabhfar an chuid eile di. Déanfar an diúscairt deiridh ar bhealach nach ndéanfar dochar don chomhshaol.

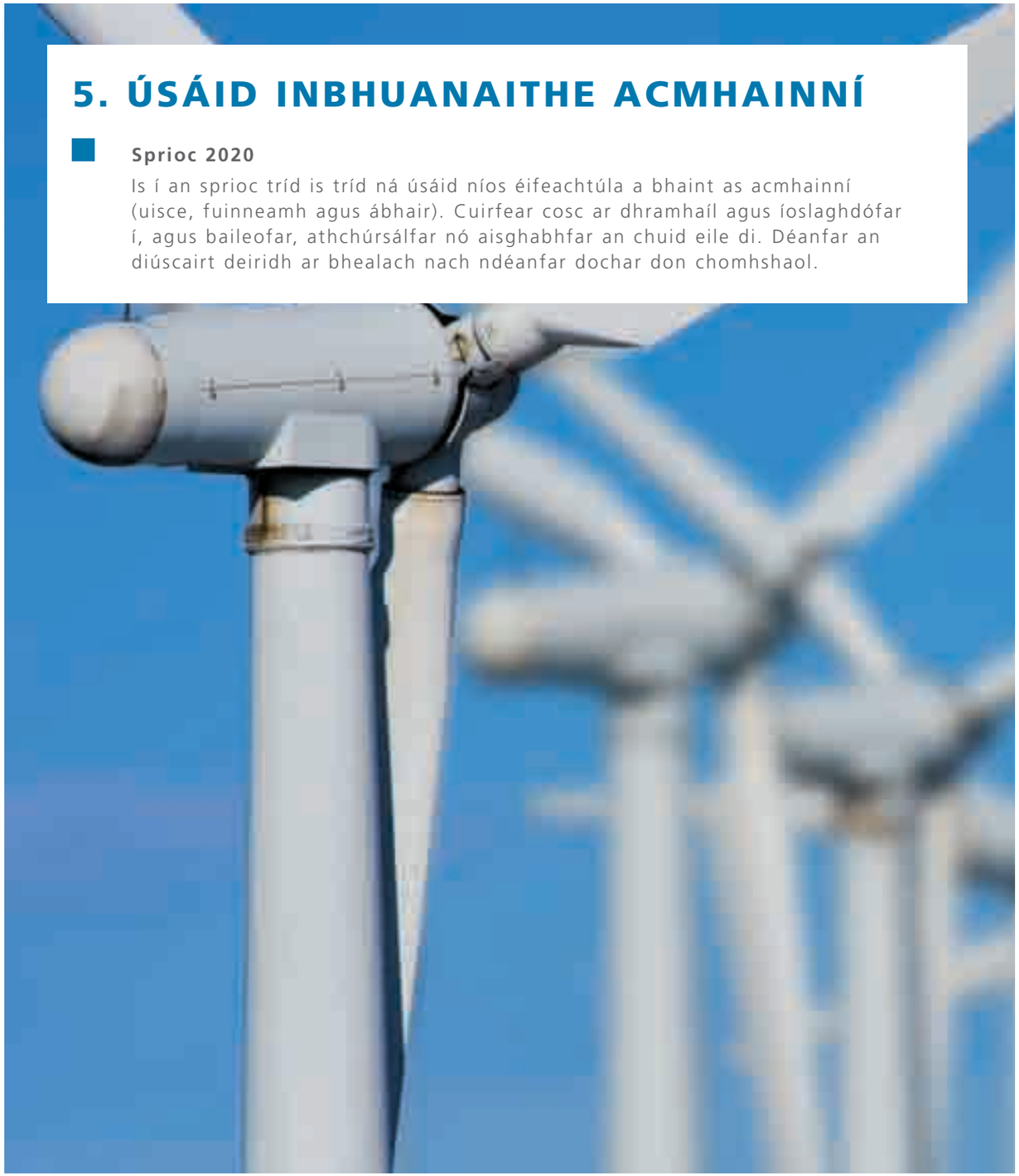

5. ÚSÁID INBHUANAITHE ACMHAINNÍ

AN CLÁR NÁISIÚNTA UM CHOSC AR DHRAMHAÍL

Is é aidhm an *Chláir Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl* ná breathnú ar bhealaí praiticiúla chun dramhaíl a chosc agus a íoslaghdú. Féachann sé chuig raon de thionscnaimh a chuimsiú a phléann le feasacht a ardú, cúnamh teicniúil agus airgeadais, agus le meicníochtaí oiliúna agus dreasachta. Tá an clár á chur i bhfeidhm trí thionscadail mar *Greenbusiness.ie*; *Clár Taispeántais na nÚdarás Áitiúil maidir leis an gCosc (LAPD)*; Cosc ar phacáistiú (a bhfuil Repak i gceannas air agus a thacaíonn an EPA leis); *Tithe Glasa* (a bhfuil An Taisce i gceannas air) agus trí Threoracha i leith géilliúntas táirgí a chur i bhfeidhm lena n-áirítear srian ar shubstaintí guaiseacha i dtrealamh leictreach, pacáistiú, ceallraí agus feithiclí.

In 2009 foilsíodh an ceathrú tuarascáil bhliantúil don chlár. Lean an *Coiste Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl*, a cheap an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil, agus a áiríonn baill ó ghrúpaí rialtais, neamhrialtais, gnó, feirmeoireachta agus ó ghrúpaí leasa ón earnáil, ar aghaidh ag cur comhairle straitéiseach luachmhar ar fáil do thionscadail uile an *Chláir Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl*. (Féach *www.nwpp.ie*).

Léiríonn *Clár Taispeántais na nÚdarás Áitiúil maidir leis an gCosc (LAPD)*, a chuireann cosc ar dhramhaíl chun cinn trí cheithre cinn déag d'údaráis áitiúla conas is féidir cosc a chur ar dhramhaíl i raon leathan de ghnóthaí, eagraíochtaí agus earnálacha rannpháirteacha. Tá torthaí an chláir ag cur teimpléid ar fáil do thionscadail chomhchosúla chun cosc a chur ar dhramhaíl ar fud na tíre. Sampla amháin de sin ná gur foilsíodh eolaí ar dhramhaíl a chosc ar an bhfeirm. Reáchtáladh comhdháil náisiúnta LAPD i bhFeabhra chun béim a leagan ar na deiseanna um chosc a forbraíodh agus seoladh clár oiliúna ar chosc. (Féach *www.lapd.ie*).

Forbraíodh *Tionscnamh an Ghnó Ghlais* le huirlisí iniúchta acmhainní agus uisce ar líne, tacaithe ag sainchomhairleoirí rúnda saor in aisce agus líne chabhrach. (Féach *www.greenbusiness.ie*).

Chun tógáil ar thionscadal an EPA *Clár Táirgthe Níos Glaine Níos Glaise*, seoladh scéim *Dámhachtainí um Fáilteachas Glas* agus faoi dheireadh na bliana bhí 190 óstán cláraithe don chlár seo um chosc. (Féach *www.ghaward.ie*).

Leanadh ar aghaidh leis an *gClár um Chosc ar Phacáistiú* ag Repak (an comhlacht um ghéilliúntas dramhaíola pacáistíochta) atá ag cur i bhfeidhm raon leathan de thionscadail um chosc. Cuireadh staidéar ar shlabhra soláthair i gcrích, cuireadh tús le clár oiliúna deimhnithe um chosc ar pacáistiú agus forbraíodh cás-staidéir nua ar chosc ar pacáistiú don láithreán gréasáin *www.preventandsave.ie*.

Reáchtáladh dámhachtainí *Clár na dTithe Glasa* i mí na Bealtaine, agus ghlac 5,000 teaghlach páirt iontu. Le haghaidh na chéad chéime eile den chlár, tá an EPA agus An Taisce ag iarraidh 9,000 teaghlach breise a earcú chun páirt a ghlacadh i gcosc ar dhramhaíl, sábháil fuinnimh agus uisce, chomh maith le múiríniú agus athchúrsáil. (Féach *www.greenhome.ie*.)

Chuir an EPA bainistíocht inbhuanaithe ar thomhaltas teaghlach nó tionsclaíoch uisce agus fuinnimh, chomh maith le hábhar guaiseach/neamhghuaiseach agus acmhainní in-bhithmhillte san áireamh sna tionscadail uile de chuid an *Chláir Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl*.

TIONSCNAIMH MAIDIR LE FREAGRACHT AR AN TÁIRGEOIR

Na Rialacháin maidir le Dramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach (WEEE) agus Ceallraí;

Leanann an EPA uirthi ag obair i gcomhpháirt le heagraíochtaí a bhfuil oibleagáid orthu san earnáil chun géilliúntas a fheabhsú. Cuireadh breis is 174 imscrúdú i gcrích ag leibhéal miondíola agus cuireadh 13 iniúchadh i gcrích ar tháirgeoirí a bhfuil oibleagáid orthu. I bhformhór na gcásanna, baineadh amach géilliúntas mar thoradh ar an ngníomh agus ní raibh gá dul i mbun tuilleadh gníomhartha um fhorfheidhmiú. D'éirigh le dhá chás a tógadh sa Chúirt Dúiche i gcoinne gnóthaí táirgeora neamhghéilliúla, áfach. Dúshlán áirithe atá deacair ná oibleagáidí intíre a chur i bhfeidhm ar chiandíoltóirí atá bunaithe thar lear. Sa chás sin, cuireadh tús le caingne Ard-Chúirte i gcoinne dhá ghnó i ndlínsí eachtracha (An RA agus an Ghearmáin) chun iallach a chur orthu géilleadh le hoibleagáidí maidir le ciandíol.

Cuireadh tús le cur chuigí comhchosúla i dtreo forfheidhmithe maidir leis na Rialacháin nua ar Cheallraí, ar tugadh feidhm dóibh i Meán Fómhair 2008. Tá tús curtha le hobair i gcomhpháirt le gníomhairí earnála agus tá treoir forbartha. Bunaíodh leathanach gréasáin ag *www.batteries-enforcement.ie* chun treorú an lucht sprice áirithe seo de pháirtithe leasmhara a éascú.

Na Rialacháin Phacáistíochta

Cuireadh tionscadal bunachar sonraí i gcríoch chun táirgeoirí a aithint a d'fhéadfadh go mbeadh oibleagáid orthu faoi na rialacháin nua dul le Repak nó féinghéilliúntas a bhaint amach. Scaipeadh na torthaí ag ceardlann chun páirtithe leasmhara ábhartha agus údaráis áitiúla a aithint le húsáid ina gcuid oibre forfheidhmithe. Táthar ag plé leis na riachtanais maidir le substaintí guaiseacha i bpacáistíocht trí phrótacail tástála a fhorbairt.

Comhábhair Ghuaiseacha a Laghdú

Áiríonn rialacháin eile a bhaineann le comhábhair ghuaiseacha i dtáirgí a shrianadh an *Srianadh ar Shubstaintí Guaiseacha* (RoHS) agus na *Rialacháin maidir le Péinteanna Mhaisiúla*. Mar thoradh ar na Rialacháin sin a fhorfheidhmiú ceannaíodh táirgí ag leibhéal miondíola le tástáil i saotharlanna creidiúnaithe. Áit a mbraitheadh go raibh neamhghéilliúntas i gceist, rinne an EPA teagmháil le táirgeoirí le dearbhú cathain a cuireadh an táirge ar an margadh. Áit a bhfuarthas gur cuireadh táirgí

neamhghéilliúla ar an margadh tar éis an dáta dlite, bhain na dáileoirí ón stoc iad dá dtoil féin. Tá cumarsáid ar siúl chun na gníomhairí slabhra soláthair agus Ballstáit eile a chur ar a n-eolas faoi na táirgí seo. Cuireadh tús le hobair ar na Rialacháin i leith Ceallraí agus Feithiclí a bhfuil a Ré Caite chuige sin freisin.

Na Rialacháin maidir le Tuaslagóirí agus Péinteanna Maisiúla (Athbhailchríoch Feithiclí)
D'oibrigh an EPA leis an earnáil um athbhailchríoch feithiclí chun forfheidhmiú éifeachtúil na rialachán nua

a tháinig i bhfeidhm i mí Márta 2008 a chinntiú. Ceanglaíonn na rialacháin ar gach gnó um athbhailchríoch feithiclí tabhairt faoi chigireacht ghéilliúntais ag Conraitheoir Imscrúdaithe Creidiúnaithe (CIC) agus clárú lena n-údarás áitiúil. D'fhoilsigh an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil treoir cheangailteach náisiúnta nua de réir na rialachán. Tá tús curtha le himscrúduithe ag Conraitheoirí Imscrúdaithe Creidiúnaithe. Rinne an EPA feachtas fógraíochta ar fud na tíre ar an raidió agus in irisleabhair trádála chun feasacht a ardú ar na ceanglais a bhaineann leis na rialacháin sin.

Nuair a bhí róil shuntasacha ag údaráis áitiúla i bhforfheidhmiú Tionscnamh maidir le Freagracht ar an Táirgeoir, mar shampla i gcás tuaslagóirí, athbhailchríoch feithiclí, pacáistíocht, WEEE nó Ceallraí, rinneadh forbairt dhíreach ar a gcumas i ndáil leo trí mheán *Líonra Forfheidhmiúcháin Comhshaoil* an EPA.

TUAIRISCIÚ NÁISIÚNTA DRAMHAÍOLA

Go luath in 2008, foilsíodh an *Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola* maidir le heascairtí in 2006, agus tugadh faoi deara méadú mór ag cur dramhaíola chuig líonadh talún. Beidh dúshláin mhóra i gceist fós chun go gcomhlíonfadh Éire riachtanais na Treorach i leith Líonadh Talún chun an méid dramhaíola in-bhithmhillte a dhéantar a dhiúscairt a shrianadh. Tháinig méadú mór ar athchúrsáil, áfach. Cuireadh críoch den chuid is mó le faisnéis a thiomsú ar eascairtí dramhaíola 2007 in 2008 agus beidh sé réidh le foilsiú go luath in 2009.

AN PLEAN NÁISIÚNTA BAINISTÍOCHTA UM DHRAMHAÍL GHUAISEACH

Tar éis comhairliúcháin iomláin leis an bpobal, foilsíodh leagan athbhreithnithe den *Phlean Náisiúnta Bainistíochta um Dhramhaíl Ghuaiseach* agus *Ráiteas ar an Measúnú Straitéiseach Comhshaoil (SEA)* in 2008. Leagann an plean na fíricí amach maidir le heascairtí dramhaíola guaisí agus cleachtais reatha chun iad a bhainistiú. Déantar moltaí i ndáil le feabhas a dhéanamh ar chosc ar dhramhaíl ghuaiseach; rátaí bailiúcháin feabhsaithe chomh maith le neamhthuilleamaíocht le cois cóireáil agus diúscairt atá slán ó thaobh an chomhshaoil de. Beidh an EPA chun tosaigh maidir le cuid mhór de mholtaí an Phlean a chur i bhfeidhm, nó cur ina luí ar dhaoine eile chun iad a chur i bhfeidhm chomh maith le monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm iomlán an phlean i gcomhairle leis an *gCoiste Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl*.

TIONSCNAIMH TAIGHDE

- Foilsíodh an tuarascáil achoimre den *Chlár Táirgthe Níos Glaine Níos Glaise (CGPP) Céim a Dó*, a tharla thar thréimhse 24 míosa idir 2005 agus 2007. Rinneadh feabhais shuntasacha eacnamaíocha agus comhshaoil, i measc na 22 eagraíocht rannpháirteacha.

Chuir an pobal gnó agus taighde spéis mhór i *gCéim a Ceathair den Chlár Táirgthe Níos Glaine Níos Glaise*. Tar éis é scaipeadh go forleathan trí cheithre cheardlann réigiúnacha agus tar éis an clár a athstruchtúrú fuarthas 141 léiriú spéise ó eagraíochtaí iarratasóra.

Leag an CE béim ar an gclár CGPP mar chlár rathúil ina n-athbhreithniú ar chláir um Nuálaíocht Éiceolaíoch le déanaí. Críochnaíodh agus foilsíodh roinnt tionscadal taighde an-ábhartha lenar áiríodh tionscadail ar chóireáil mheicniúil bhitheolaíoch, lorg éiceolaíoch, pátrúin lonnaíochta, barra fuinnimh in Éirinn, líonraí éicithionsclaíoch, muirir um bailiúchán dramhaíola íoc mar a úsáidtear, mionbhristeoirí dramhaíola a úsáid, agus bainistíocht ar dhramhaíl orgánach in árasáin.

- Leagadh béim ar roinnt tionscadal taighde dramhaíola ag an EPA sa Chiorclán *WPPR 17/08 Straitéis Náisiúnta maidir le Dramhaíl In-bhithmhillte* a d'fhoilsigh an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil in Iúil 2008, áit a moltar cóireáil agus bailiúchán ar leithligh a dhéanamh ar dhramhaíl in-bhithmhillte chun cabhrú le ceanglais na Treorach i leith Líonta Talún atá sonraithe thuas a chomhlíonadh.
- Sa tuarascáil *Comhshaol na hÉireann 2008* taispeántar torthaí taighde ó thionscadal na hInstitiúide Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ESRI) ar Mhúnla Forbartha Inbhuanaithe na hÉireann (ISus), arna mhaoiniú ag an EPA, a áiríonn réamh-mheastacháin maidir le giniúint agus bainistíocht dramhaíola. Cabhraíonn sé sin le cinnteoirí trí threochtaí féideartha don todhchaí a léiriú maidir le hastuithe na hÉireann, lena n-áirítear dramhaíl, ar bhunús cásanna tuartha i leith fás eacnamaíochta amach anseo.

TIONSCNAIMH A BHAINEANN LE CUMARSÁID AGUS SEIRBHÍS DO CHUSTAIMÉIRÍ

- Thionóil an EPA Comhdháil ar Fhorfheidhmiú Dramhaíola ar an 15 agus an 16 Deireadh Fómhair i Loch Garman a d'fhreastail pearsanra forfheidhmiúcháin dramhaíola ó Éirinn agus ó Thuaisceart Éireann air.
- Forbraíodh caibidil ar Úsáid Inbhuanaithe Acmhainní, Tomhaltas agus Dramhaíl d'fhoilseachán an EPA *Comhshaol na hÉireann 2008*. Forbraíodh an chaibidil agus rinneadh taighde uirthi chun an machnamh is deireanaí ar chosc dramhaíola a chur in iúl chomh maith leis an nasc atá aige le tomhaltas agus an eacnamaíocht níos leithne. Is minic a chaitear le dramhaíl mar cheist ar leithligh ó fhás eacnamaíochta agus tomhaltas go ginearálta. Tosaíodh ar an dá cheist sin a nasc, áfach, sa 4ú Measúnú ar an gComhshaol, an measúnú is deireanaí ag an EEA. Sa chaibidil seo déantar iarracht an machnamh sin a chur i bhfeidhm ar chás na hÉireann agus foilsíodh é mar sheach-chló agus scaipeadh é chuig gach páirtí leasmhara ábhartha.
- Foilsíodh an leagan athbhreithnithe den *Phlean Náisiúnta Bainistíochta um Dhramhaíl Ghuaiseach* tar éis comhairliúchán poiblí a chur i gcrích.
- Foilsíodh an *Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola 2006* agus *Tuarascáil Bhliantúil an Chláir Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl 2007-2008*.
- Seoladh an láithreán gréasáin Green Business.ie , an *Dámhachtain um Fáilteachas Glas agus Clár na dTithe Glasatar* éis comhairliúcháin fhairsing le páirtithe leasmhara.
- Foilsíodh go leor alt i nuachtáin réigiúnacha faoi óstáin áitiúla a bhí rannpháirteach i dtionscnamh na n-Óstán Glas agus faoi scoileanna agus teaghlaigh áitiúla a bhí rannpháirteach i *gClár na dTithe Glasa*.
- Foilsíodh treoir nua do Dhaoine a chuireann Athbhailchríoch ar Fheithiclí agus cuireadh tús le himscrúduithe ag Conraitheoirí Imscrúdaithe Creidiúnaithe.
- Rinneadh eolas a chraoladh trí chláir raidió, láithreáin gréasáin agus irisí spriocdhírithe chun feasacht ar dhualgais freagrachta táirgeoirí a ardú.
- I Mí na Nollag, scaipeadh eolas réigiúnach a dhírigh ar dhramhaíl a athchúrsáil agus a laghdú um Nollaig chuig nuachtáin réigiúnacha.

6. COMHTHÁTHÚ AGUS FORFHEIDHMIÚ

Sprioc 2020

Beidh gnéithe comhshaoil ag croílár ceaptha beartas agus déanta cinntí. Beidh iompraíocht chomhshaoil fhreagrach ina gnáthiompraíocht thar gach earnáil den tsochaí agus gearrfar pionóis ar aon duine nach gcomhlíonann na dlíthe comhshaoil.

6. COMHTHÁTHÚ AGUS FORFHEIDHMIÚ

COMHSHAOL NA hÉIREANN 2008

Baineann dhá cheann de na ceithre dhúshlán lárnach a aithníodh sa tuarascáil *Comhshaol na hÉireann 2008* le comhtháthú agus forfheidhmiú. Ar na dúshláin seo tá:

- Breithnithe comhshaoil a phríomhshruthú sna hearnálacha eacnamaíochta ar fad, agus
- Cloí leis an reachtaíocht agus leis na comhaontuithe comhshaoil.

CEADÚNÚ UM CHOSC AGUS RIALÚ COMHTHÁITE AR THRUAILLIÚ (CRCT)

Leagann an córas ceadúnaithe CRCT béim ar chosc a chur ar dhramhaíl chun astuithe chuig an aer, uisce agus talamh a laghdú, dramhaíl a laghdú tríd is tríd agus úsáid éifeachtúil a bhaint as fuinneamh. Bíonn gá le ceadúnas CRCT i gcás próisis thionsclaíocha mhórscála nó chasta le féidearthacht mhór go dtiocfadh truailliú suntasach uathu.

In 2008:

- Eisíodh 40 ceadúnas CRCT agus diúltaíodh do 11 iarratas ceadúnais (muclaigh). Chomh maith leis sin eisíodh 44 Cinneadh Beartaithe. Rinneadh leasuithe teicniúla ar 33 ceadúnas de réir na rialachán ceadúnúcháin. Tá foráil i leasuithe teicniúla chun coinníollacha a leasú i gceadúnas ionas go gcomhlíonfaidh sé ceanglais na Treorach CRCT nó chun feidhmiú an cheadúnais a éascú.
- Scrios an Ard-Chúirt amach Iarratas ar Athbhreithniú Breithiúnach ar cheadúnas CRCT a d'eisigh an Ghníomhaireacht chuig Shell E & P Ireland Limited, (Uimh. Chlárúcháin P00738-1) ar 7 Bealtaine 2008.

- Ar an 8 Bealtaine 2008, sa chás Ard-Chúirte - AHP Manufacturing t/a Wyeth Ireland V DPP, EPA agus an tArd-Aighne- dhiúltaigh an Ard-Chúirt cead chun agóid i gcoinne coinníollacha a cheadúnais do na hiarratasóirí.
- Tá 8 Nóta BAT Earnáil IPPC foilsithe anois.

CEADÚNÚ DRAMHAÍOLA

Faoin Acht um Bainistiú Dramhaíola, 1996 is é an EPA atá freagrach as ceadúnú gach áise suntasaí aisghabhála agus diúscartha dramhaíola, arna bainistiú ag na húdaráis áitiúla nó ag oibreoirí príobháideacha. Leagann an próiseas ceadúnúcháin dramhaíola coinníollacha géara ar fheidhmiú na n-áiseanna lena chinntiú go ndéantar rialú docht maidir le haon tionchar a bheadh acu ar an gcomhshaol.

In 2008:

- Cheadaigh an EPA ceadúnais nua nó athbhreithnithe do thrí láithreán líonta talún, dhá ionad aistrithe dramhaíola, dhá áis aisghabhála ábhair, trí háis chomhtháite um bainistiú dramhaíola agus dhá áis um dhramhaíl ghuaiseach.
- Eisíodh 14 Cinneadh Beartaithe.
- Eisíodh 11 Leasú Teicniúil.
- I bhFeabhra, thionóil an EPA Éisteacht ó Bhéal ar iarratas Chomhairle Contae Fhine Gall ar láithreán líonta talún beartaithe i Neimhead, Lusca, Contae Bhaile Átha Cliath. Níor eisíodh cinneadh ar an iarratas go fóill.
- In Aibreán thionóil an EPA Éisteacht ó Bhéal ar iarratas Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ar loisceoir in Inbhear an Phoill Bhig. Tar éis machnamh a dhéanamh ar an iarratas agus tuarascáil ar an Éisteacht ó Bhéal, d'eisigh an EPA a cinneadh ceadúnas a eisiúint ar an Luan 1 Nollaig 2008.
- Forbraíodh nóta treorach ar réamhchóireáil ar dhramhaíl chathrach do cheadúnaithe chun cabhrú leo an Treoir i leith Líonta Talún a chomhlíonadh go hiomlán. Foilsíodh an treoir seo le haghaidh comhairliúcháin phoiblí agus é ar intinn an Doiciméad Treorach deireanach a fhoilsiú go luath in 2009.

CEADÚNÚ DO SCAOILEADH FUÍOLLUISCE

Fuarthas 147 iarratas ar cheadúnas fuíolluisce in 2008, ag méadú an líon iarratas a fuarthas go dtí seo go 207. Eisíodh Deich gCinneadh Deireanach in 2008.

Tá an grúpa deireanach leithdháiltí le cur isteach ag an EPA faoi 22 Meitheamh 2009. Baineann an próiseas ceadúnúcháin le ceirtleáin atá ar coibhéis le níos mó ná 500 duine agus baineann próiseas deimhniúcháin a thosófar in 2009 leis na ceirtleáin uile faoi bhun na tairsí sin.

TEASTAIS CHLÁRAITHE

Úsáideann an EPA Teastais Chláraithe chun áiseanna aisghabhála dramhaíola de chuid údaráis áitiúla a mbaineann riosca íseal leo a rialú.

In 2008, d'eisigh an EPA 149 Teastas Cláraithe.

ORGÁNAIGH GHÉINMHODHNAITHE (GMO)

Is é an EPA an t-údarás inniúil in Éirinn do chur i bhfeidhm na Rialachán GMO maidir le húsáid shrianta, scaoileadh d'aon turas sa chomhshaol agus gluaiseacht trasteorann GMO.

Faoi dheireadh 2008:

- Bhí 307 iontráil ar chlár na n-úsáideoirí GMO in Éirinn. Baineann breis agus 98 faoin gcéad díobh sin le húsáid shrianta. Is le saotharlanna taighde tríú-leibhéil, arna n-aicmiú de réir baoil íseal, a mbaineann an chuid is mó acu.
- Bronnadh 34 Toiliú le húsáid shrianta GMO.
- Rinneadh imscrúduithe GMO ag 18 áitreabh cláraithe, áit a ndearnadh imscrúdú ar 106 úsáideoir cláraithe ar fud na n-áitreabh sin.

Tábla 1:
Gníomhaíochtaí Ceadúnúcháin in 2008

	Ceadúnais CRCT	Ceadúnais Dramhaíola	Ceadúnais Fuíolluisce	Toilithe GMO	Ceadúnais COL	Teastais Chláraithe
Iarratais a Fuarthas	52	20	147	32	1	152
Cinntí Beartaithe	44	14	Gan a bheith ar fáil	Gan a bheith ar fáil	1	Gan a bheith ar fáil
Agóidí a Fuarthas	37	12	21	Gan a bheith ar fáil	0	Gan a bheith ar fáil
Cinntí Deiridh	40	12	10	34	1	149

COMHDHÚILE ORGÁNACHA LUAINEACHA (COL)

Is é cuspóir Rialacháin 1997 an Achta fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 1992 (Rialú astuithe comhdhúl orgánach luaineach de dheasca stóráil agus scaipeadh peitril) astuithe comhdhúl orgánach luaineach de dheasca ionaid stórála agus scaipthe peitril a rialú. Úsáideann an EPA próiseas ceada chun na gníomhaíochtaí seo a rialú. In 2008 rinne an EPA athbhreithniú ar aon Chead COL amháin.

FORFHEIDHMIÚ CEADÚNAS

In aon cháipéis amháin, déanann na ceadúnais a bhronnann an EPA foráil do rialú agus fhorfheidhmiú gníomhaíochtaí sonraithe agus do chosaint na meán comhshaoil uile. Áirítear ar obair fhorfheidhmiúcháin na hOifige um Fhorfheidhmiúchán Comhshaoil (OEE) de chuid an EPA iniúchadh agus imscrúdú láithreán ceadúnaithe chun comhlíonadh agus feidhmíocht comhshaoil a mheasúnú, astuithe a shampláil agus a mheasúnú agus treoir agus faisnéis a sholáthar faoin dea-chleachtas.

Baineann cuid mhór den fhorfheidhmiú a dhéantar ar láithreáin cheadúnaithe le himscrúdú gearán agus teagmhas agus treorú agus maoirsiú gníomhartha ceartúcháin. Déantar caingean dlí a dhíriú ar áiseanna a léiríonn neamhghéilliúntas suntasach i ndáil leis an reachtaíocht ar bhonn leanúnach nó a mbaineann riosca tromchúiseach don chomhshaol leo.

Is féidir sonraí faoi gach ceadúnas Dramhaíola agus CRCT a fheiceáil ar láithreán gréasáin an EPA ag *www.epa.ie/whatwedo/licensing/*.

In 2008:

- Thug cigirí an EPA 124 iniúchadh agus 652 imscrúdú ar áiseanna ceadúnaithe CRCT agus Dramhaíola chun críche.
- Tionóladh 114 cruinniú géilliúntais leis an mbainistíocht shinsearach ag áiseanna ceadúnaithe chun béim a leagan ar leibhéal an neamhghéilliúntais agus an toradh a bheadh ar neamhghéilliúntas leanúnach.
- Rinneadh monatóireacht ar aer, uisce agus astuithe torainn áiseanna ceadúnaithe 971 uair in 2008.
- Seirbheáladh 616 fógra neamhghéilliúntais in 2008.
- Bhain na príomh-shaincheisteanna neamhghéilliúntais a tháinig chun cinn le tionchar bolaithe, bainistíocht dramhaíola, srianadh agus sárú teorainneacha astuithe ag áiseanna.
- Rinneadh 424 gearán maidir le háiseanna CRCT agus 1,462 gearán maidir le háiseanna Dramhaíola leis an EPA.
- Bhí 10 gcinn de na háiseanna CRCT ina gcúis le 70 faoin gcéad de na gearáin uile faoi thionscail cheadúnaithe. Ba le bolaithe a bhain formhór na ngearán.
- Bhain 88 faoin gcéad de na gearáin uile a rinneadh faoi dhramhaíl le 10 n-áis. Boladh bréan an chúis ba mhinice le gearán.
- I rith 2008 bhí measúnaithe fairsinge ar bholadh, bainistíocht gáis líonta talún agus cleachtas oibriúcháin ag láithreáin líonta talún ina dtosaíochtaí don EPA agus í ag plé le gearáin shuntasacha faoi bholadh as láithreáin líonta talún atá ceadúnaithe ag an EPA. Cé gur tugadh faoi deara go ndearnadh feabhsúcháin ag roinnt láithreán, d'eisigh an EPA fógraí dlí chuig oibreoirí láithreáin líonta talún agus thug sí faoi thuilleadh forfheidhmithe trí hionchúiseamh.
- Tugadh faoi imscrúdú mór ar ghlac na Gardaí agus oifigí forfheidhmiúcháin ón EPA páirt ann ar fheidhmiú roinnt áiseanna dramhaíola i mBaile Átha Cliath agus i gCill Dara. Cuireadh tús leis an bhfiosrúchán go deireanach in 2008 agus leanfar ar aghaidh leis in 2009.

Tar éis measúnú fairsing a dhéanamh ar na hearnálacha cóireála adhmaid in 2007 cuireadh na ceadúnaithe sin ar an eolas faoi ghníomh ceartúcháin de réir moltaí dea-chleachtais. De bharr na n-imscrúduithe spriocdhírithe a rinneadh in 2008 le forfheidhmiú agus géilliúntas a mheasúnú glacfar gníomh forfheidhmithe áit ar gá lena chinntiú go gcosnófar uisce dromchla agus screamhuisce.

IMSCRÚDUITHE

Léiríonn Tábla 2 achoimre ar an obair imscrúdaithe a rinne an EPA nó a rinneadh ar a son le linn 2008, arna mionsonrú de réir chatagóir an imscrúdaithe.

Tábla 2:
Iniúchtaí agus Imscrúduithe an EPA 2008

Cineál Imscrúdaithe	Uimhir
Imscrúduithe maidir le hiarratas ar cheadúnas agus imscrúduithe athbhreithnithe	200
Imscrúduithe forfheidhmiúcháin CRCT	432
Iniúchtaí forfheidhmiúcháin CRCT	65
Imscrúduithe forfheidhmiúcháin dramhaíola	220
Iniúchtaí forfheidhmiúcháin dramhaíola	59
Cuairteanna monatóireachta CRCT	656
Cuairteanna monatóireachta dramhaíola	187
Monatóireacht Gáis Líonta Talún	47
Cruinnithe comhlíonta CRCT	78
Cruinnithe comhlíonta dramhaíola	36
Iniúchtaí údaráis áitiúil	9
Imscrúduithe a bhain le himscrúdaithe alt 63	26
Imscrúduithe ar áiseanna GMO	18
Imscrúduithe Trádála Astuithe	13
Imscrúduithe ar Dhramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach	187
Imscrúduithe Péinteanna Maisiúla	109
Imscrúduithe um Shrian ar Shubstaintí Guaiseacha	39
Imscrúduithe PCP/TOS	28
Imscrúduithe maidir le Substaintí Ídithe Ózóin	17

CÚRSAÍ DLÍ

Deis forfheidhmiúcháin amháin atá ar fáil don EPA ná ionchúiseamh. Tá fógraí dlí chun bearta sonracha a chur i bhfeidhm d'fhonn truailliú a sheachaint nó a chur ina cheart i measc na ndeiseanna eile. I measc caingne dlí ar thug an EPA faoi in 2008 bhí siad seo a leanas:

- Tugadh 20 cás os comhair na gCúirteanna Dúiche, a raibh 17 acu i gcoinne ceadúnaithe. Ciontaíodh ceadúnaithe i 14 ceann de na cásanna sin agus cuireadh an tAcht Promhaidh i bhfeidhm sna sé chás eile. Bronnadh na fíneálacha agus na costais de €150,953 ar an EPA.
- Rinneadh ceadúnaithe a chúiseamh i go leor earnálacha. Ba iad ceadúnaithe san earnáil muclach ba mhinice a ionchúisíodh, áfach. Tógadh an chéad ionchúiseamh faoi na Rialacháin Uisce Óil in Aibreán 2008. Bhain cúisimh eile le sárú rialachán WEEE, sáruithe ar luachanna teorann astuithe, mainneachtain i mbonneagar a chur isteach, mainneachtain i dtaifid a choimeád ar an an láthair, sárú na dteorainneacha bliantúla tonnáiste dramhaíola (ionaid aistrithe) agus mainneachtain i bhfaisnéis nó fógra faoi theagmhais a chur ar fáil don EPA mar a éilítear de réir choinníollacha na gceadúnas.
- Diúltaíodh dlínse os comhair na gCúirteanna Dúiche do thrí chás. Rinneadh na himscrúdaithe seo agus imscrúduithe mionsonraithe eile agus mar thoradh orthu, cuireadh trí chomhad faoi bhráid Oifig Stiúrthóir na nIonchúiseamh Poiblí.
- I rith na bliana, cuireadh críoch le Staidéar ar *Úsáid Smachtbhannaí Riaracháin do Chionta Comhshaoil i dTíortha Inchomparáide* eile agus *Measúnú ar a n-úsáid féideartha in Éirinn*. Ba é a bhí i gceist leis an staidéar ná athbhreithniú ar smachtbhannaí den sórt sin i SAM, san RA, sa Ghearmáin agus san Astráil.
- Mar thoradh ar chaingean dlí a thug an EPA, gheall ceadúnaithe aonair suas le €850,000 de bhearta feabhais mar feabhas a chur ar ionaid chóireála fuíolluisce agus raon oibreacha feabhsúcháin comhshaoil a dhéanamh ar an láithreán.

AN LÍONRA FORFHEIDHMIÚCHÁIN COMHSHAOIL

Comhordaíonn an EPA *Líonra Forfheidhmiúcháin Comhshaoil Náisiúnta*. Úsáideann an Líonra na hacmhainní comhiomlána, an saineolas agus an cumas imscrúdaithe atá ar fáil go náisiúnta chun dul i ngleic le coiriúlacht comhshaoil. Tá cáil mhór ar an Líonra agus tugann sé os cionn 1,000 ball foirne le chéile ó bhreis agus 50 gníomhaireacht.

Déantar gníomhaíochtaí forfheidhmiúcháin a chomhordú trí phleananna imscrúdaithe comhshaoil. Déantar gearáin i leith an chomhshaoil a bhainistiú tríd an nós imeachta náisiúnta um ghearáin a chur i bhfeidhm de réir an fhoilseacháin.

An bhFeiceann tú *Rud Éigin? Abair Rud Éigin!* Tríd na pleananna imscrúdaithe agus tríd an nós imeachta náisiúnta i leith gearán a chur i bhfeidhm cuirtear ardán ar fáil um chur chuige córasach náisiúnta i dtreo imscrúdaithe agus forfheidhmiúcháin.

Pléann baill le téamaí éagsúla, lena n-áirítear uisce óil agus caighdeán uisce; aer agus dramhaíl agus freagracht an táirgeora. Soláthraíonn an EPA acmhainní chun gníomhaíochtaí a chomhordú agus cuireann sé chun cinn cumarsáidí agus treoir dea-chleachtais a úsáid. Coimeádann an EPA bunachar sonraí teagmhálaithe, féilire imeachtaí, agus leathanaigh ghréasáin daingne a úsáidtear chun eolas agus treoir a roinnt. In 2008, d'fhoilsigh an EPA nuachtlitir faoin Líonra, d'eagair sí dhá chomhdháil náisiúnta agus thionóil sí go leor ceardlanna agus cúrsaí oiliúna.

GNÍOMHAÍOCHTAÍ DRAMHAÍOLA NEAMHÚDARAITHE

Tá sé ina phríomhthosaíocht fós ag an Oifig Forfheidhmithe i leith cúrsaí Comhshaoil de chuid an EPA dul i ngleic le gníomhaíocht neamhúdaraithe dramhaíola. I rith 2008, bhí gá le comhoibriú dian le baill an Líonra Forfheidhmiúchán Comhshaoil chun é sin a dhéanamh. Leanann an Oifig Forfheidhmithe i leith cúrsaí Comhshaoil uirthi ag comhoibriú le comhghleacaithe i dTuaisceart Éireann chun dul i ngleic le saincheisteanna trasteorann a bhaineann le dramhaíl mhídhleathach. I rith 2008 díríodh ar chuidiú leis na húdaráis inniúla ábhartha chun déileáil le hiarratais ar athdhúichiú Seoladh Trasteorann.

Leanadh ar aghaidh leis an líne 24 uair um dumpáil mhídhleathach, 1850 365 121, i rith 2008. Tá an EPA, údaráis áitiúla agus An Garda Síochána páirteach sa togra. Fuarthas 1,100 glao san iomlán in 2008.

Tar éis an Cód Cleachtais, Measúnú Riosca Comhshaoil i gcás *Láithreáin Diúscartha Dramhaíola Neamhrialaithe*, a fhoilsiú agus oiliúint bhainteach a dhéanamh, d'fhorbair an EPA uirlis leictreonach i rith 2008 chun cabhrú le húdaráis áitiúla leis na measúnaithe sin a dhéanamh. Rinneadh é sin a thástáil le húdaráis áitiúla agus fágadh faoi chúram an Bhoird um Sheirbhísí Ríomhaire do Rialtais Áitiúil é le tar-rolladh in 2009.

Cuireadh an t-imscrúdú ar fheidhmíocht reachtúil na n-údarás áitiúil i dtaobh dramhaíola ar bhonn réigiúnach i rith 2008. Anois is iad na foirne forfheidhmiúcháin atá bunaithe i gcúig chigireacht réigiúnach an EPA i Loch Garman, Baile Átha Cliath, Corcaigh, Cill Chainnigh agus Caisleán an Bharraigh a phléann leis na gearáin ábhartha go léir. Is bealach níos éifeachtúla é seo le plé leis an ábhar agus soláthraíonn sé do sheirbhís níos fearr do chustaiméirí.

Rinneadh treoir maidir leis na Rialacháin nua um Ceadanna Bailiúcháin Dramhaíola agus Ceadanna Saoráide Dramhaíola agus Clárú agus cuireadh oiliúint ar fáil d'údaráis áitiúla.

Freisin bunaíodh bunachar sonraí leictreonach lárnach atá inrochtana don phobal um gach údarú dramhaíola a eisíonn údaráis áitiúla faoi na Rialacháin ag *www.epa.ie/wastepermit.*

Chuir an Oifig Forfheidhmithe i leith Cúrsaí Comhshaoil tús le hathbhreithniú ar phleananna um riochtú láithreáin líonta talún in 2008. Is í aidhm na hoibre seo ná socrú an soláthraíonn ceadúnais EPA do chomhlíonadh leis an Treoir i leith Láithreáin Líonta Talún. Rinneadh measúnú ar gach láithreán líonta talún gníomhach agus rinneadh moltaí sonracha do láithreáin chun ceadúnais a leasú.

Rinneadh páipéir seasaimh ar ghipseam dramhaíola agus boinn bhurláilte, agus mar thoradh orthu eisíodh treoir ar na sruthanna dramhaíola sin a bhainistiú tríd an Líonra Forfheidhmiúcháin.

FORFHEIDHMIÚ MAIDIR LE hÚDARÁIS PHOIBLÍ

Tá ról maoirseachta ag an EPA maidir le gníomhaíochtaí caomhnaithe comhshaoil na n-údarás áitiúil.

In 2008:

- Rinneadh 88 iniúchadh ar údaráis áitiúla ar raon réimsí lenar áiríodh 79 iniúchadh ar uisce óil; cúig iniúchadh comhtháite um réiteach gearán, dhá iniúchadh ar uisce shnámha agus dhá iniúchadh ar láithreáin abhann atá truaillithe go trom.
- Rinneadh 253 imscrúdú de thoradh ar ghearáin a rinneadh don EPA nó ar bhunús teagmhas a d'aithin an EPA, maidir le bearta a raibh na húdaráis áitiúla freagrach astu. Bhain formhór na ngearán sin le ceisteanna bainistíochta dramhaíola nó bainistíochta uisce, agus bhain an chuid eile acu le ceisteanna mar bholadh, thorann agus phleanáil. De thoradh ar na himscrúduithe sin, eisíodh 28 fógra comhairle agus moladh le húdaráis áitiúla.

Tábla 3:
Gníomhaíochtaí Forfheidhmiúcháin maidir le hÚdaráis Phoiblí in 2008

Iniúchtaí	88
Imscrúduithe a rinneadh	253
Fógraí comhairle agus molta	28
Treoracha beartaithe a seirbheáladh	1
Treoracha a seirbheáladh	45

TREOIR UM MEASÚNÚ STRAITÉISEACH COMHSHAOIL (MSC)

Is é cuspóir na Treorach MSC ná ardleibhéal cosanta a thabhairt don chomhshaol agus forbairt inbhuanaithe a chur chun cinn. Áiríodh le roinnt buaicphointí lárnacha don fhoireann MSC in 2008 dul chun cinn suntasach ar chórais agus nósanna imeachta éifeachtacha a fhorbairt chun an próiseas MSC a fheabhsú agus chun dea-chleachtas in MSC a chur chun cinn.

San áireamh orthu seo tá:

- Tástáil agus forbairt leanúnach ar Uirlis Cuardaigh agus Tuairiscithe GIS uathoibríoch agus Seicliosta Próisis MSC;
- An comhairliúchán Seicliosta MSC a eisiúint i rith 2008 chun dea-chleachtas i MSC a threorú;
- Pacáiste ilghnéitheach MSC a réiteach chun cabhrú le déantóirí Plean/Cláir tríd an bpróiseas MSC;
- An Uirlis Chuardaigh GIS MSC a dhéanamh uathoibríoch. Sábhálfar go leor ama mar thoradh ar an uirlis uathoibríoch tuairiscithe seo a fhorbairt;
- Tá réiteach na *nDréacht-Threoirlínte Dea-Chleachtais ar GIS* a chur i bhfeidhm in MSC nach mór críochnaithe agus scaipfear go foirmiúil é go luath in 2009;
- Reáchtáladh Ceardlann ar MSC agus Measúnú Cuí le déantóirí lárnacha Plean/Cláir agus cinnteoirí lárnacha; agus
- Rinneadh tuilleadh dul chun cinn ar dhea-chleachtas

MSC leis na hearnálacha spriocdhírithe seo a leanas - Iascaigh, Fuinneamh, Foraoiseacht, Uisce, Teileachumarsáid agus Turasóireacht.

In 2008:

- Fuarthas 116 fógra ar Scagadh MSC;
- Cuireadh tús le 62 fógra ar Scagadh MSC do MSC nua;
- Fuarthas 49 Tuarascáil Chomhshaoil;
- Rinneadh 38 aighneacht ar Dhréachtphleananna/ Dhréachtchláir agus Tuarascálacha Comhshaoil.

Chuir Comhlachtaí Poiblí in Éirinn Measúnaithe Straitéiseacha Lárnacha Comhshaoil i gcríoch i rith 2008:

- Athbhreithniú ar an bPlean Náisiúnta um Bainistíocht Dramhaíola Guaisí; MSC;
- Clár Oibriúcháin Bhia Mara na hÉireann;
- Straitéis Draenála Straitéiseach Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath.

Ina theannta sin, tá ceithre Staidéar ar Mheasúnú agus Bainistiú Riosca Tuillte ar siúl faoi láthair.

CÓRAIS FAISNÉISE TÍREOLAÍOCHTA (GIS)

Lean an tAonad GIS air lena ghealltanas chun rochtain níos fearr ar shonraí a sholáthar, ar cuireadh tús leis nuair a forbraíodh *ENVision* in 2007, trí dhíriú ar láithreáin WebGIS a fhorbairt chun feidhmeanna sonracha a uathoibriú agus a shruthlíniú, laistigh den EPA nó mar sheirbhís le soláthar do pháirtithe leasmhara eile.

Bhí na tionscadail seo dírithe ar mhodhanna uathoibrithe a úsáid chun laghdú a dhéanamh ar an am a thógtar chun rochtain a fháil ar na sonraí a bhíonn ag teastáil le haghaidh tascanna áirithe agus iad a phróiseáil.

Is í an chéad uirlis sa tsraith ná an córas Múnla Asamhlaithe Acmhainne, chun cabhrú le leibhéil astuithe sábháilte a ríomh le haghaidh fuíolluisce.

Is í an dara huirlis ná an WebGIS um Measúnú Straitéiseach Comhshaoil a fheidhmíonn mar ionad ilfhreastail chun tuarascálacha MSC a chruthú ar theorainn plean forbartha.

Is í an tríú ceann ná an WebGIS um Measúnú Riosca Líonta Talún, ar uirlis tacaíochta í chun dul le Cód Cleachtais an EPA um Láithreáin Líonta Talún Neamhrialáilte.

Tá na trí thionscadal á gcur i bhfeidhm agus beidh siad ar fáil d'fhoireann EPA agus d'Údaráis Áitiúla.

MÚNLA FORBARTHA INBHUANAITHE NA hÉIREANN (ISUS)

Tá an Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ESRI) ag tabhairt faoi thionscadal taighde trí bliana arna mhaoiniú ag an EPA chun múnla a dhéanamh ar an gcaoi a dtéann teacht chun cinn gníomhaíochta ar fud na heacnamaíochta agus na sochaí i bhfeidhm ar ghiniúint dramhaíola agus astuithe truailleán féideartha. Cuireadh tús leis an tionscadal in 2006 agus tugtar Múnla Forbartha Inbhuanaithe na hÉireann nó ISus mar ghiorrúchán ar an múnla a forbraíodh. Úsáideann an múnla ISus raon leathan de shonraí eacnamaíochta agus comhshaoil lena n-áirítear réamh-mheastacháin mhaicreacnamaíochta an ESRI í féin agus féadann sé anailís a dhéanamh ar chásanna chun béim a leagan ar an tionchar a bheadh ag bearta éagsúla ar an gcomhshaol chun cinntí a théann i bhfeidhm ar an gcomhshaol a threorú níos fearr. Cuireadh réamhthorthaí i láthair in *Comhshaol na hÉireann 2008*. D'úsáid Figiúr 6, mar shampla, an múnla ISus chun réamh-mheastacháin dramhaíola a léiriú.

Figiúr 6:
Réamh-mheastacháin Dramhaíola: Cás Gnáthghnó (Foinse: ISus)

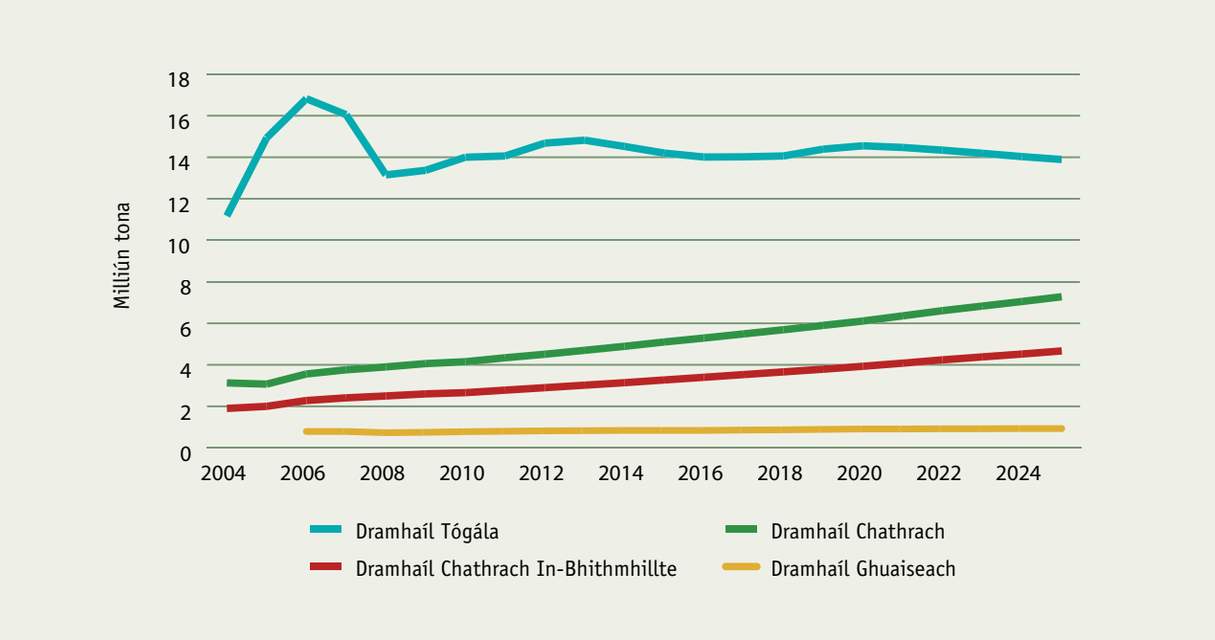

TIONSCNAIMH TAIGHDE

In 2008 thug an clár STRIVE dámhachtainí as 30 tionscadal, a réitigh le gealltanas buiséid de thart ar €11 milliún. Rinneadh na dámhachtainí tionscadail dóibh siúd a leanas:

- 8 dtionscadal ar Bhainistíocht Dramhaíola & Acmhainní;
- 9 dtionscadal ar Theicneolaíochtaí Comhshaoil;
- 9 dtionscadal ar Chomhshaol & Sláinte; agus
- 4 thionscadal ar Fhorbairt Inbhuanaithe agus Socheacnamaíocht Chomhshaoil.

Bronnadh 16 PhD, 12 Máistreacht agus sé chomhaltacht Iardhochtúireachta arb ionann a luach agus tiomantas thart ar €4m ón EPA go dtí 2010.

Rinneadh Ceithre Mháistreacht a uasghrádú go stádas PhD.

Freisin cuireadh críoch leis an 33ú PhD faoin Scéim Scoláireachta dhíreach ó tosaíodh an clár in 2001.

Foilsíodh 33 tuarascáil taighde san iomlán in 2008, lenar áiríodh dhá thuarascáil ar mhargaí do theicneolaíochtaí comhshaoil a chuireann go díreach leis an *bPlean Gnímh Náisiúnta um Theicneolaíocht Comhshaoil*.

TIONSCNAIMH A BHAINEANN LE CUMARSÁID AGUS SEIRBHÍS DO CHUSTAIMÉIRÍ

- Tionóladh comhdháil mhór taighde i bhFeabhra, a thaispeáin réimse agus scóip na taighde agus na nuálaíochta comhshaoil atá maoinithe ag an EPA le roinnt blianta anuas.
- Tionóladh an ceathrú comhdháil bliantúil *Comhshaol Éireann* i Meán Fómhair. Ba é téama na comhdhála ná 'Achieving a Sustainable Ireland'.
- Eisíodh alt chuig na meáin chumarsáide réigiúnacha go léir chun aird an phobail a tharraingt ar an gcontúirt a bhaineann le dó sa ghairdín cúil.
- Leanadh ar aghaidh le fógraíocht chun béim a leagan ar dhumpáil mhídhleathach, dó sa ghairdín cúil agus fear-sa-veain.

7. EAGRAÍOCHT ARDFHEIDHMÍOCHTA A FHORBAIRT

Sprioc 2020

Is riachtanas leanúnach é na daoine agus na hacmhainní eagrúcháin a fhorbairt chun tacú lenár straitéis agus chun é sin a dhéanamh ní mór díriú ar cheithre phríomhréimse: Daoine Inniúla/Tiomanta; Laoch Comhshaoil; Dírithe ar Chustaiméirí agus Eagraíocht Éifeachtúil.

7. EAGRAÍOCHT ARDFHEIDHMÍOCHTA A FHORBAIRT

- Chabhraigh foilsiú na ceathrú tuarascála '*staid an chomhshaoil' Comhshaol na hÉireann 2008* leis na dúshláin lárnacha atá os comhair na hÉireann a chur in iúl, ag éirí as nó hathruithe móra eacnamaíochta, sóisialta agus déimeagrafacha le blianta beaga anuas Rinne an tuarascáil mhór seo anailís ar fheidhmíocht na hÉireann i leith an chomhshaoil le ceithre bliana anuas. Rinneadh measúnú ar chaighdeán iomlán chomhshaol na hÉireann, ar an mbrú atá air agus ar an gcaoi a bhfuil an tsochaí ag freagairt do cheisteanna reatha i leith an chomhshaoil agus dóibh siúd atá ag teacht chun cinn.
- Tionóladh an ceathrú comhdháil bliantúil *Comhshaol Éireann* i Meán Fómhair agus an téama 'Achieving a Sustainable Ireland' aige. Phléigh an chomhdháil, a tionóladh agus dúshláin dheacra os comhair eacnamaíocht na hÉireann, le roinnt ceisteanna lárnacha beartais lenar áiríodh forbairt inbhuanaithe; athrú aeráide; rialáil chomhshaoil; teicneolaíochtaí glana; bainistíocht dramhaíola; acmhainní uisce agus beartas i leith an chomhshaoil.
- Tionóladh comhdhálacha náisiúnta freisin ar bhainistíocht uisce agus forfheidhmiú dramhaíola.
- Chuir an EPA críoch leis an tsraith de sheacht léacht ar athrú aeráide, agus leanadh air leis an gcéad léacht ócáideach i nDeireadh Fómhair. Sa tsraith de sheacht léacht breathnaíodh ar ghnéithe lárnacha d'athrú aeráide idir réamh-mheastacháin agus tionchair, agus na torthaí a bhíonn aige ó thaobh na heacnamaíochta agus na polaitíochta de. Tharraing gach léacht lucht freastail mór, rud a chruthaigh go leagtar an-tábhacht ar athrú aeráide i ngach earnáil den tsochaí. Tá na léachtaí sin ar fáil mar chraoltaí físe ar láithreán gréasáin an EPA, ag ardú feasachta faoin gceist thábhachtach seo.

- Craoladh an séú sraith den tsraith teilifíse EcoEye a bhfuil cáil mhór uirthi ar RTÉ go luath in 2008 agus athchraoladh i rith an tsamhraidh í. Arís eile chuaigh an lucht féachana i méid agus d'fhéach thart ar 400,000 duine ar gach clár. Forbraíodh an seachtú sraith de EcoEye le craoladh in 2009.
- Freisin d'urraigh an EPA clár eile ar Athrú Aeráide sa dara sraith den tsraith eolaíochta, The Investigators. Tharraing an clár aird ar chuid den obair iontach atá á déanamh ag taighdeoirí eolaíochta Éireannacha. Craoladh é go déanach istoíche ar RTÉ 1 agus ba é meánlíon an luchta féachana do gach clár ná 176,000.
- Soláthraíonn an láithreán gréasáin EPA HydroNet atá ar fáil ar láithreán gréasáin an EPA, rochtain ar shonraí achoimre hidriméadrachta dóibh siúd a theastaíonn eolas uathu faoi na sreabha agus na leibhéil uisce in aibhneacha agus lochanna na hÉireann, agus d'aon duine a bhfuil spéis aige in ábhair den sórt sin.
- I gcomhpháirt leis an EPA, sheol an Taisce go hoifigiúil Clár na dTithe Glasa i mBealtaine 2008, agus bhronn an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil, an tUasal John Gormley T.D., bratach na dTithe Glasa ar 17 scoil. Is í aidhm Chlár na dTithe Glasa ná feasacht a ardú ar an gcomhshaol agus tacú le gníomhartha dearfacha agus inbhuanaithe i leith an chomhshaoil i measc sealbhóirí tí agus grúpaí pobail. Déileálann an clár le hábhair mar cosc a chur ar dhramhaíl, caomhnú fuinnimh, úsáid uisce agus iompar. Tá an clár, atá sa tríú céim anois, á reáchtáil i gcaoga pobal, tá 41 scoil rannpháirteach ann, agus leanann clárú ar líne ar aghaidh ag www.greenhome.ie.
- Mar chuid de *Chlár Taispeántais na nÚdarás Áitiúil* maidir leis an gCosc seoladh leabhrán chun cabhrú le feirmeoirí airgead a shábháil agus feabhas a chur ar a bhfeidhmíocht chomhshaoil.

Léacht an EPA ar Athrú Aeráide.

- Rinne an EPA taispeántas ag Taispeántas Eolaithe Óga agus Teicneolaíochta BT, ag an Taispeántas Greener Ireland ag an RDS, Farmfest '08 i mBaile Átha an Rí agus ag an gComórtas Náisiúnta Treabhdóireachta a tionóladh i gCill Chainnigh. Bhronn an EPA Duais Speisialta ar bhuaiteoirí na duaise don tionscadal comhshaoil is fearr ag Taispeántas Eolaithe Óga agus Teicneolaíochta BT.
- Arís, rinne an EPA urraíocht i leith ceachta ar *Eolaíocht agus Teicneolaíocht ag Gníomhú*, acmhainn ilmheán do scoileanna dara leibhéil.
- Chuaigh an Dr. Padraic Larkin, Leas-Ardstiúrthóir agus Stiúrthóir ag Oifig an EPA um Aeráid, Cheadúnú agus Úsáid Acmhainní ar scor in Aibreán 2008. I Lúnasa, chuaigh Ms Laura Burke, i mbun an phoist seo agus chuaigh an tUasal Micheál Ó Cinnéide leis an EPA mar Stiúrthóir Cumarsáidí agus Seirbhísí Corparáideacha. Tá an tUasal Larry Stapleton fós ina Stiúrthóir ar an Oifig um Measúnú Comhshaoil agus ceapadh é mar an Leas-Ardstiúrthóir ar an nGníomhaireacht. Leanfaidh an tUasal Dara Lynott ar aghaidh ina ról mar Stiúrthóir na hOifige Forfheidhmithe i leith Cúrsaí Comhshaoil.
- Scaipeadh faisnéis réigiúnach faoi raon ábhair ar asraonta meán cumarsáide áitiúla agus réigiúnacha gach mí. I measc na n-ábhar a pléadh bhí caighdeán uisce óil agus scagairí uisce ólacháin, caighdeán uisce snámha, athrú aeráide, dó sa ghairdín cúil agus sa tinteán, Clár na *dTithe Glasa* de chuid an EPA/An Taisce, gnó glas agus leideanna séasúracha um Nollaig.
- I Márta, bhí an tUasal John Gormley, T.D., an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil i gceannas nuair a casadh an fód go hoifigiúil chun tús a chur leis an méadú nua ar cheanncheathrú an EPA in Eastát Caisleán Bhaile Sheonach, Loch Garman.

FOILSEACHÁIN EPA 2008

2008

IRELAND'S ENVIRONMENT

FOILSEACHÁIN EPA 2008

Tá an chuid is mó d'fhoilseacháin an EPA ar fáil lena n-íoslódáil ó láithreán gréasáin an EPA ag *www.epa.ie*.

Tá na foilseacháin ar fad le ceannach ar líne nó ó Dhíolachán Foilseachán EPA ar +353 1 2680100.

TUARASCÁIL AR STAID AN CHOMHSHAOIL

Is féidir an tuarascáil seo a leanas ar 'staid an chomhshaoil' a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag *www.epa.ie/whatwedo/assessment/soe/*

- Comhshaol na hÉireann 2008.

AER

Is féidir na tuarascálacha seo a leanas ar aer a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag *www.epa.ie/downloads/pubs/air/*

- Cáilíocht Aeir in Éirinn 2007.
- Leibhéil Dé-ocsaíde sa Chomhshaol in Éirinn - An Cúigiú Measúnú.
- Fardal na hÉireann ar Astuithe Náisiúnta Gás Ceaptha Teas le haghaidh 2007.
- Réamh-mheastacháin um Astuithe Náisiúnta na hÉireann de Gháis Ceaptha Teas go dtí 2020.
- Astuithe Gás Ceaptha Teas na hÉireann le haghaidh na tréimhse 1990-2006.

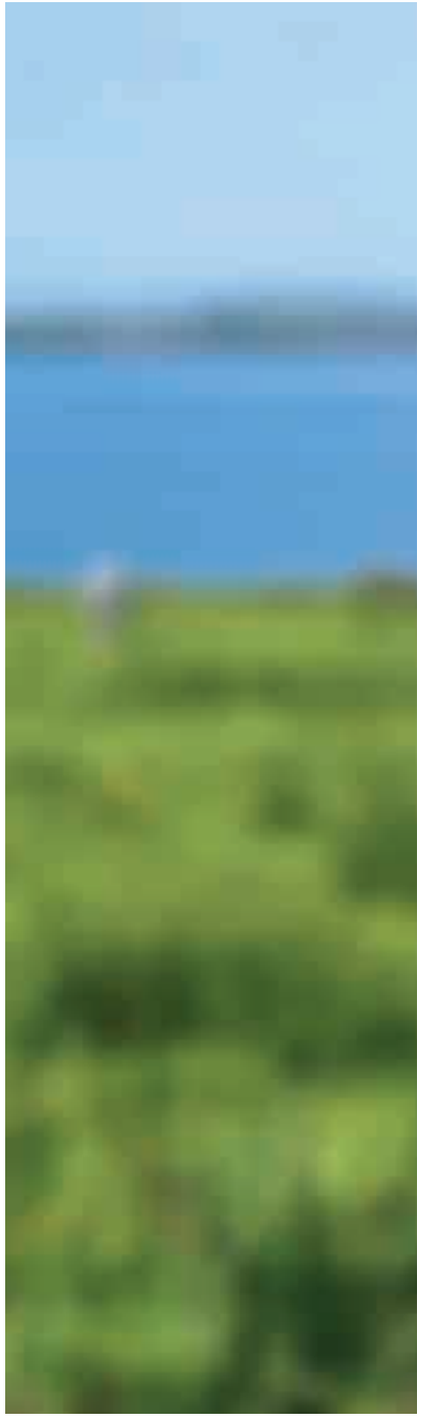

CORPARÁIDEACH

Is féidir na tuarascálacha seo a leanas a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/other/corporate/

- Buaicphointí Bliantúla an EPA 2007.
- Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais an EPA do 2007.
- EpaNews Earrach 2008.
- EpaNews Fómhar 2008.

DRAMHAÍL

Is féidir na tuarascálacha seo a leanas ar dhramhaíl a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/waste/

- An Plean Náisiúnta Bainistíochta um Dhramhaíl Ghuaiseach 2008-2012.
- Tuarascáil Náisiúnta Dramhaíola 2006.
- Clár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl – Tuarascáil Bhliantúil 2007-2008.

UISCE

Is féidir na tuarascálacha seo a leanas ar uisce a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/water/

- Soláthar agus Cáilíocht an Uisce Óil in Éirinn - Tuarascáil le haghaidh na mblianta 2006-2007.
- Cáilíocht Uisce in Éirinn 2004-2006.
- Cáilíocht Uisce Snámha in Éirinn- Tuarascáil don bhliain 2007.

NÓTAÍ TREORACHA

Is féidir na nótaí treoracha seo a leanas a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/advice/

- Cód Cleachtais- Measúnú Riosca Comhshaoil i gcás Láithreáin Diúscartha Dramhaíola Neamhrialaithe.
- Nóta Treorach maidir le Torann i ndáil le Gníomhaíochtaí Sceidealaithe Eagrán 2 2006.
- Nóta Treorach maidir le Monatóireacht ar Astuithe Aeir # 2.

TUARASCÁLACHA TAIGHDE COMHSHAOIL

Athrú Aeráide

Is féidir na tuarascálacha seo a leanas ar athrú aeráide a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/research/climate

- Climate Change - Implementation of the Global Climate Observing System in Ireland. (ERC 8)

  Ned Dwyer.
- Climate Change – An Analysis of Aerosol Properties at Mace Head. (STRIVE 4)

  S. Gerard Jennings.

Aer

Is féidir na tuarascálacha seo a leanas ar thaighde aeir a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/research/air/

- Long–Term Measurements of Atmospheric Mercury at Mace Head, Carna, Co Galway. (ERC 9)

  Stephan Leinert.
- New Transboundary Air Pollution Monitoring Capacity for Ireland.(ERC10)

  Stephan Leinert.
- AQUIRE – Air Quality Forecast and Statistics over Ireland. (ERC 11)

  Hermann Jakobs.
- Data Analysis and Estimation of Greenhouse Gas Emissions and Removal for the IPCC Sector Land Use, Land-Use Change and Forestry Sectors in Ireland. (ERC 7)

  Phillip O'Brien.

Uisce

Is féidir na tuarascálacha seo a leanas ar thaighde uisce a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/research/water/

- Water Framework Directive: Recharge and Groundwater Vulnerability.

  (STRIVE 6)

  Bruce Misstear, Les Brown.
- Water Framework Directive: Marine Ecological Tools for Reference, Intercallibration and Classification. (STRIVE 7)

  Caroline Cusack.
- Eutrophication from Agricultural Sources - The Impact of the Grazing Animal on Phosphorus, Nitrogen, Potassium and Suspended Solids Loss

from Grazed Pastures-Phosphorus Dynamics in Grazed Grassland final report. (ERTDI 77)

D.Burke.

- Forestry Operations and Eutrophication - PEnrich. Tuarascáil Sintéise. (ERTDI 78)

  Ján Machava.

- Eutrophication from Agricultural Sources. Tuarascáil Chomhtháite. (ERTDI 81)

  O.T.Carton.

- A Framework for the Assessment of Groundwater Dependent Terrestrial Eco Systems under the Water Framework Directive. (ERC 12)

  Garrett Kilroy.

Ithreacha agus Bithéagsúlacht

Is féidir na tuarascálacha seo a leanas ar thaighde ar ithreacha agus bithéagsúlacht a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/research/biodiversity/ nó www.epa.ie/downloads/pubs/research/land/

- The Value of Parasitic Hymenoptera as Indicators of Biological Diversity. (STRIVE 3)

  Annette Anderson, Gordon Purvis.

- Quantification of Erosion and Phosphorus release from a Peat Soil Forest Catchment. (STRIVE8)

  M. Rodgers.

- ATLAS - Soils Geochemical Atlas of Ireland.

  (Tá an tuarascáil seo le fáil ar http://erc.epa.ie/safer/iso19115/displayAllAttachments.jsp?isoID=7)

Bainistíocht Dramhaíola agus Acmhainní

Is féidir na tuarascálacha taighde seo a leanas ar bhainistíocht acmhainní a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/research/waste/

- Organic Waste Management in Apartments. Final report. (ERTDI 71)

  Carmel Carey, Warren Phelan, Conall Boland.

- A Nationwide Review of Pay-By-Use (PBU) Domestic Waste Collection Charges in Ireland. (STRIVE 10)

  Abigail O' Callaghan, Anna Davies.

- A Nationwide Review of Pay-By-Use (PBU) Domestic Waste Collection Charges in Ireland. Executive Summary. (STRIVE 9)

  Abigail O' Callaghan, Anna Davies.

- Examining the Use of Food Waste Disposers. (STRIVE 11)

  Carmel Carey.

- Critical Analysis of the Potential of Mechanical Biological Treatment for Irish Waste Management. (STRIVE 16)

  B. Guinan.

Socheacnamaíocht

Is féidir na tuarascálacha taighde socheacnamaíochta seo a leanas a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/research/econ/

- Quality of Life and the Environment. (ERTDI 74)

  Craig Bullock.

- Island Limits - A Resource Flow Analysis and Ecological Footprint of Ireland. (STRIVE 1)

  Cathy Maguire, Robin Curry.

- Energy Crops in Ireland: An Assessment of their Potential Contribution to Sustainable Agriculture, Electricity and Heat Production. Final report. (ERTDI 70)

  David Styles, Michael Jones.

- Environmental Sustainability and Future Settlement Patterns in Ireland.

  (STRIVE 2)

  Richard Moles, Bernadette O'Regan.

- Strategic Environmental Assessment –SEA: Alternative Development for Household Waste Management. (STRIVE 18)

  Margaret Desmond.

Teicneolaíochtaí Comhshaoil

Is féidir na tuarascálacha taighde seo a leanas ar theicneolaíocht chomhshaoil a fháil ar láithreán gréasáin an EPA ag www.epa.ie/downloads/pubs/research/econ/

- Air Pollution – Trace Radical Absorption through Cavity-Enhanced Spectroscopy TRACES (STRIVE 15)

  U. Heitmann.

- eDiesel – Barriers and Benefits.

  (STRIVE 5)

  Fergal Purcell.

- Energy Efficient Improvement of Waste water Treatment Processes – Using Process Integration Techniques. (STRIVE 14)

  Toshko Zhelev.

- Torthaí ón gClár Táirgthe Níos Glaine Níos Glaise- Achoimre Céim 2.

  EPA.

Environmental Protection Agency
An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil

Ceanncheathrú,

Bosca Poist 3000
Eastát Chaisleán Bhaile Sheáin
Contae Loch Garman, Éire

Headquarters

PO Box 3000
Johnstown Castle Estate
County Wexford, Ireland

T +353 53 9160600
F +353 53 9160699

Cigireacht Réigiúnach,
Teach Mhic Chumascaigh
Dea-Radharc, Bóthar Cluain
Sceach, Baile Átha Cliath 14, Éire

Regional Inspectorate
McCumiskey House
Richview, Clonskeagh Road
Dublin 14, Ireland

T +353 1 268 0100
F +353 1 268 0199

Cigireacht Réigiúnach,
Inis Cara,
Contae Chorcaí, Éire

Regional Inspectorate
Inniscarra, County Cork,
Ireland

T +353 21 487 5540
F +353 21 487 5545

Cigireacht Réigiúnach,
Lóiste Sevilla,
Bóthar Challainn,
Cill Chainnigh, Éire

Regional Inspectorate
Seville Lodge, Callan
Road, Kilkenny, Ireland

T +353 56 7796 700
F +353 56 7796 798

Cigireacht Réigiúnach,
Bóthar Sheán de Mórdha
Caisleán an Bharraigh,
Contae Mhaigh Eo, Éire

Regional Inspectorate
John Moore Road, Castlebar
County Mayo, Ireland

T +353 94 904 8400
F +353 94 902 1934

Cigireacht Réigiúnach,
An Gleann, Muineachán, Éire

Regional Inspectorate
The Glen, Monaghan, Ireland

T +353 47 77600
F +353 47 84987

E info@epa.ie
LoCall 1890 33 55 99

www.epa.ie